UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita, doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

Homilia XVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

Visual Library

* Χ. ἀν-
τιδυμῶ-
μεν.
* Χ. νοή-
σαντες
* Χ. καὶ
γὰρ ἐξόν-
τα.

μεν, πολλάκις * νοήσαντες, καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ἀνάτου ἡγούμενοι *, τὴν ἐξόδον παρακαλοῦμεν τοὺς ὑπεσκοτωθέντας ἡμᾶς ἀδελφοὺς, καὶ φαμεν· αἰτήσαί μοι αἰῶνιον, αἰτήσαί μοι ὑπομονὴν τοῦ βίου. ταῦτα λέγοντες, οὐχ ἡμέραν ὑπεθυμοῦμεν ἁγίαν θεοῦ, ἀλλ' ἡμέραν ἀνθρώπου· ὅθεν ἀποδιδόμενοι τὸν φιλοζωίαν, καὶ ὁ ὑπεθυμοῦν ἀνθρωπίνην ἡμέραν, ζητοῦμεν τὸν ἡμέραν ἐκείνην ἰδεῖν, ἐν ᾗ τρυφῶμεν τῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ μακαριότητος. ᾧ ἐστιν ἡ δόξα καὶ ὁ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

A cœperimus, & mortis limine vrgeri, ad eos qui nos visitant fratres lassas manus attollimus, orantes eos, vt pro nobis Dominum deprecentur, atque dicentes: Roga mihi aliquod vitæ spatium, roga vt aliquantisper in hac luce permaneam. Ista memorantes, non diem sanctum Domini, sed diem hominis desideramus. Quapropter longæ vitæ amore deposito, & desiderio humanæ diei, quæramus illam diem videre, in qua participes ejus beatitudinis quæ in Christo est efficiamur, cui est gloria & imperium in sæcula sæculorum, Amen.

B

ΟΜΙΛΙΑ ιη'.

Εἰς τό·

Ὁ λόγος ὁ γενόμενος παρὰ κυρίου πρὸς ἱερεμίαν λέγων· ἀνάστηθι καὶ κατάβηθι εἰς τὸν οἶκον κεραμέως· μέχρι τοῦ· πάξαι τὴν γῆν αὐτῶν εἰς ἀφανισμόν·

HOMILIA XVIII.

in istud:

Verbum quod factum est à Domino ad Ieremiam dicens: Surge & descende in domum figuli. vsque ad illud: *Ad ponendum terram suam in desolationem.*

Ierem. 18. 1.

Ier. 18. 16.

Interprete BALTHAZARE CORDERIO.

Δύο εἰσὶν ἑξῆς ὁράσεις αἱ ἀνεγνωσμέναι ἱερεμίᾳ. ὧν ἡ μὲν πρώτη περὶ τῶν πρὸς τὸ ἐν τῇ χειρὶ κεραμέως πήλινον σκεύους, ἐὰν ὑποδέχεται μὴ τὸν συντριβὸν ἐπανόρθωσιν. εἰς πλάσασθαι γὰρ αὖθις δυνατόν ἐστιν· ἡ δὲ ἑτέρα ὄψις περὶ τῶν πρὸς τὸ ὀστρακίνον * κίνδυνος, ὃ καταχθὲν οὐκ ἔστι θεραπεία· * Χ. βικῦ
ὅτε μὲν γὰρ πήλινον ἦν, εἰ * κατεάγη, κἂν ἤδη ὀστρακίνον, μεμορφωμένον * ἦ, ἐπὶ πήλινον ἦν, ἐνεδέχετο πάλιν εἰς φύραμα δεύτερον, καὶ κτισθῆναι δεύτερον. ὅτε δὲ μὴ τὸ πήλινον γέγονεν, ἤδη ὀστρακίνον, καὶ ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐπόμωσται, τότε οὐχ * οἷόν τε μὴ τὸν συντριβὲν τὸ ὀστρακίνον θεραπείας τυγχάνειν αὐτῷ· τί οὖν βούλεται ταῦτα; πρότερον ἐν τῇ διανοίᾳ κατανοήσωμεν. εἶτα, ἐὰν δοθῇ, καὶ λέξιν ἐξετάσωμεν· ὅσον ἐσμὲν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, μορφούμεθα, ἵν' ἅπαξ ὀνομάσω, οἷον τὸ πήλινον ἡμῶν σκεῦος κεραμευτικῶς. καὶ μορφούμεθα ἤτοι καὶ * κακίαν, ἢ καὶ ἀρετήν· πλὴν ὅτως μορφούμεθα, ὡς ὑποδέχεσθαι καὶ τὸν κακίας ἡμῶν συντριβῆναι, ἵνα γένωμεν καινὸν κτίσμα βέλτιον, καὶ τὸν προκατεῶν ἡμῶν ἀναλυθῆναι, μὴ τὸν μόρφωσιν αὐτῆς, εἰς σκεῦος πήλινον ἐπὰν ὁ μὴ τ' ἐνεστῶτα αἰῶνα ἥκωμεν πρὸς τὸν τέλειον γενόμενοι τῆς ζωῆς, ἐπειδὰν ὡς πυρωθέντες, ἤτοι ὑπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ πεπυρωμένου τοῦ πυρὸς βελῶν, γενώμεθα * ὁ ἥπερ·

* Χ. νοή-
σαντες
* Χ. καὶ
γὰρ ἐξόν-
τα.
* Cod. Vat.
ὅτε μὲν
κτιζόμενον
* Cod. Vat.
μεμορφωμένον
* Cod. Vat.
εἶναι τε
* Cod. Vat.
κακίαν ἀρε-
τὴν

D Duæ sequuntur visiones quæ leguntur apud Ieremiam; quarum prima quidem continet ea quæ pertinent ad vas luteum in manu figuli situm, quod post contritionem suscipit emendationem; siquidem potest reformari. Altera verò visio est C de vase testaceo indurato, cujus confracti non sit remedium: quando enim luteum erat, si confringeretur, licet pridem esset efformatum, quia tamen luteum erat, denuò in massam subigi alterâ vice poterat, & secundam formam suscipere: sed quando postquam luteum fuerat, jam testaceum evaserat, & ab igne obduruerat, tunc minimè poterat post testæ contritionem illi amplius remedium adhiberi. Quid igitur hæc sibi volunt? Primùm singularem hujus intelligentiam consideremus; deinde, si licuerit, secundùm textum examinemus. Dũ D sumus in hac vita, efformamur, vt sic dicam, propter hoc luteum vas nostrum arte figulina, & formamur vel secundùm virtutem: verumtamen sic formamur, vt malitia nostra possit conteri, vt fiat nova creatura præstantior, & profectus noster, post efformationem suam, resolvi denuo possit in vas luteum: quando autem post instans sæculum ad vitæ hujus terminum per-

venerimus, deinceps igniti, sive ab igne ignitorum maligni jaculorum (quodcumque tandem nos fieri contigerit) sive à divino igne (quoniam quoque Deus noster ignis consumens est) cùm jam, inquam, facti fuerimus sive ab hoc sive ab illo igne, quidcumque fuerimus, si conteramur, sive postquam bona vasa evaserimus in salutem, sive postquam mala vasa facti fuerimus in perditionem, nequaquam cogimur, neque structura nostra tunc capax est emendationis. Quamobrem dum hic sumus quasi in manu figuli existentes, licet ceciderit vas à manibus ejus, remedium & reformationem admittit. Hæc quidem quoad magis obviũ sermonis hujus sensum, priusquam id quod reliquum est examinemus, sermone in duo vasorum genera distributo, nempe luteum, & necdum ad testam induratum, & alterum jam terram factum dicta sint. Cæterùm videamus etiam ex ipso textu quæ dicantur de luteo vase in manu figuli constituto, & quomodo ipsum etiam in Propheta verbum Dominus vaticinans in ipso, occasiones præbeat etiam alias non brevis expositionis eorum, quæ ad opus fictile in manu figuli constitutum pertinent. *Verbum quod factum est à Domino ad Ieremiam dicens: Surge, & descende in domum figuli.* Sursum est Ieremias, lutea vasa transscenderat; deorsum sunt vasa lutea, & natura quæ administrat lutea vasa, iisdem condescendens deorsum est, ideò sermo, qui dictus est ad Ieremiam à Domino, ait ipsi: *Surge, & descende in domum figuli, & ibi audies verba mea.* Moysi dicitur: *Ascende in montem, & audi.* Ieremiæ dicitur: *Descende in domum figuli, & audi.* Vnusquisque enim audientium sermones vel de supernis edocetur, vel discit de inferiorbus. Docens quidem descendo sermone vt inferiora videam: si autem superiora disco, ascendo sermone ad superiora, vt quæ isthic sunt videam. Vt autem omnes, quoad fieri potest, in vobismetipsis id quod dicitur assequamini, vtar exemplo, & cùm à Scriptura, tum ab exemplo adductam quoque declarationem convenienti interpretatione proponam: *In nomine Iesu omne genu flectetur cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confitebitur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris.* Est porrò quædam sapientia de quolibet horum: sapientia de cælestibus, quâ ratione res cælestes ordinatæ sint: sapientia de infernis: cùm etiam sapientia Dei circa dispositionem rerum quæ sub terra sunt versetur: similiter etiam de terrestribus. Cùm

Ierem. 18. 1.

Exod. 24. 12

Philipp. 2. 10.

A αὐ γενώμεθα. ἢ ὑπὸ τοῦ θείου πυρὸς, ἐπεὶ καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον ἐστὶν, ἐὰν γενώμεθα*, φημὶ, * ἀπὸ τοιοῦδε ἢ τοιοῦδε πυρὸς, ὅ, τί ποτ' ἂν γενώμεθα, ἐὰν συντριβώμεν, εἴτε ἀπὸ τοῦ καλοῦ σκεύους * γενόμενοι εἰς σωτηρίαν, εἴτε ἀπὸ τοῦ μοχθηροῦ σκεύους * γενόμενοι εἰς ἀπώλειαν, οὐκ* ἀναγκαζόμεθα, οὐδὲ ἐπιδέχεται ἡμῶν ἡ κατασκευὴ βελτίωσιν· ἀφ' οὗ τοῦτο ὅσον ἐσμὲν ἐνθάδε οἱονεὶ ἐν χειρὶ τοῦ κεραμέως ὄντες, κἂν ἀφανίσῃ ὁ σκεύος ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἐπιδέχεται θεραπείαν καὶ ὁ ἀνακαινισμὸν· ταῦτα μὲν ὁ λόγος προχειρότερον, πρὶν ὁ κύριος ὁ λεῖπον ἐξετάσωμεν, τῷ λόγῳ εἰς τὰ δύο εἴδη τῶν ἀγγείων, τὸ μὲν πήλινον, καὶ οὐδέπω ἀπεστεγακισμένον, καὶ ὁ δὲ ὀστρεῖνον τὸ ἤδη ὀστρακον γεγενημένον λελέχθαι· ἴδωμεν δ' ἀπ' αὐτῆς τῆς λέξεως τὰ λεγόμενα περὶ τοῦ πηλίνου ἀγγείου τοῦ ἐν τῇ χειρὶ τοῦ κεραμέως, καὶ πῶς αὖθις ὁ ἐν τῷ προφήτῃ λόγος ὁ κύριος ὁ προφητεύων ἐν αὐτῷ, ἀφορμὰς δίδωσι καὶ ἄλλας οὐ βραχείας τῆς ἑρμηνείας τῆς κ̄ τὸ πλάσμα τὸ ἐν τῇ χειρὶ τοῦ κεραμέως· ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς Ἱερεμίαν παρὰ κυρίου λέγων· ἀνάστηθι, καὶ κατάβηθι εἰς οἶκον τοῦ κεραμέως· ἄνω ἐστὶ τὸ ἱερεμίας, ὑπεραναβεβήκει τὰ πήλινα σκεύη. καὶ τί ἐστι τὰ πήλινα σκεύη, καὶ ἡ δι' ἃ κάτω φύσις τῶν πηλίνων σκευῶν συγκαταβαίνουσα τοῖς δι' ἃ κάτω ἐστί, ἀφ' τοῦτο ὁ λεγόμενος λόγος πρὸς Ἱερεμίαν παρὰ κυρίου φησὶν αὐτῷ· ἀνάστηθι, καὶ καταβήθι εἰς οἶκον τοῦ κεραμέως, καὶ ἐκεῖ ἀκούσῃ τοὺς λόγους μου· μετὰ λέγεται· ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἄκουσον· ἱερεμίᾳ λέγεται· * καταβήθι, καὶ ἄκουσον, εἰς τὸν οἶκον τοῦ κεραμέως· ἔκαστος γὰρ τῶν ἀκουόντων * λόγων, ἤτοι περὶ τῶν * ἀνωτέρω διδάσκεται, ἢ μανθάνει περὶ τῶν * κατωτέρω· διδάσκων μὲν καταβαίνω τοὺς λόγους ἵνα ἴδω τὰ κατωτέρω. εἰ δὲ τὰ ἀνωτέρω μανθάνω, ἀναβαίνω τοὺς λόγους ὅπου τὰ ἀνωτέρω, ἵνα θεάσωμαι τὰ ἐκεῖ· ἵνα δὲ πάντες, κ̄ ὅ δυνατὸν ἑαυτοῖς, * τὰ ἀγγελλόμενα τοῦ λεγομένου, χρήσωμεν τοῖς παραδείγμασι καὶ ἀπὸ τῆς γραφῆς, καὶ τοῦ παραδείγματος καὶ σαφήνειαν * ποιησάμενοι τὴν δεομένην ἑρμηνείαν παραθήσομαι· ἐν τοῦ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψει ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται, ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρός· * ἔστι δέ τις σοφία περὶ ἑκάστου τούτων. σοφία περὶ τῶν ἐπουρανίων, πῶς ἀφωρίσθαι τὰ οὐράνια. σοφία περὶ τῶν καταχθονίων. ἐπεὶ σοφία θεοῦ ἐστι καὶ περὶ τῆς ἀφορίσεως τῶν καταχθονίων. οὐσίας καὶ περὶ τῶν ἐπιγείων· ἐὰν μόνῳ χαρεῖν τῷ σοφῷ τῷ περὶ τῶν ἐπουρανίων, ἀναβαίνω ὅτι τὰ οὐράνια,

B

C

D

E

Col. Pa.

Col. Pa.

Col. Pa.

ὡς μωσῆς ἀναβέβηκεν ἐπὶ τὸν κορυφὸν τοῦ ὄρους, ἵνα ἀκούσῃ φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὁ γραμματεὺς. ἐμοὶ γὰρ διδάσκεσθαι λατρείας ἐπουρανίου, σκιὰν γὰρ καὶ ὑπόδειγμα ἐπουρανίων μυστηρίων ἐν τοῖς νόμοις τοῖς ἀπαγγεγραμμένοις, * ὡς ἐδίδασκεν ὁ ἀπόστολος εἰπών· οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσι τῶν ἐπουρανίων· ὥσαυτως οὖν μόνον διδάσκεσθαι δεῖ τῶν ἐπουρανίων ἀναβαίνω. ὅτιαν ἐὰν χρεία μοι * τοῦ μανθάνειν δεῖ τῶν καταχθονίων, κἂν προφήτης γένωμαι, καταβαίνω· καὶ πάλαι Σαμουὴλ τοῦτο ἐποίησε, ἡνίκα ἐδιδάχθη τὰ καταχθόνια, κατεβέβηκε κάτω, καὶ γέγονεν ἐν ἅδῃ, οὐ δικαζόμενος ἵνα ἐν ἅδῃ γένηται, ἀλλ' ἵνα γένηται κατάσκοπος, καὶ θεωρητὴς τῶν μυστηρίων τῶν καταχθονίων· δύναται τοιαῦτα εἶναι καὶ τὰ παρὰ τῷ ἀποστόλῳ περὶ τῆς σοφίας λεγόμενα Σαφελλόμενα, τί γνῶναι τὸ πλάτος, καὶ μῆκος, καὶ βάθος, καὶ ὕψος· * μόνοις γινώσκειν ὕψος· ἀναβαίνεις τὸν λόγῳ ὅτι τὸ ὕψος. * μέλλεις γινώσκειν τὰ μεταξὺ τοῦ ὕψους καὶ τοῦ βάθους, γινώσκεις τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος. παμταχοῦ φθάνει ἀπὸ τοῦ λόγου * ἐὰν γὰρ μόνος τοῦ διδάσκοντος δεῖ παίτων ὁ δυνάμενος ἀκολουθεῖν νῦς ὦ ἐγὼ τοῦ θεοῦ. ἀκολουθεῖ ὁ ἀποταξάμενος ὦ κόσμῳ, καὶ αἴρων τὸν σταυρόν. ὅτιαν γὰρ δύναται ἀκολουθῶν ὦ ἰησοῦ, ὁ δυνάμενος εἰπεῖν· ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, κἀγὼ κόσμῳ· ἐὰν θορυβήσασθαι τὸ· καταβῆθι εἰς οἶκον τοῦ κεραμέως, κἀκεῖ ἀκούσῃς τοὺς λόγους μου· ἐὰν γὰρ αὐτὸν συγκείναι ὦ· ἀνάβηθι, καὶ ἀκούσεις τοὺς λόγους μου· τῶν γὰρ ἀκούοντων οἱ μὲν ἀναβαίνουσιν ἵνα διδαχθῶσιν· ἀναβαίνουσιν οὐ πάντες σωματικῶς· καταβαίνουσι δὲ, καὶ τῷ ψυχῷ ἔχουσιν ἄνω, ὑπὲρ τοῦ ἰδεῖν τὸν λόγον τοῦ ἀνωτάτω δεῖ τῶν κατωτάτω· αὐτὸς ὁ κύριος μου ἰησοῦς χρειὸς ἀνέβηκε, καὶ κατεβέβηκεν· ὁ γὰρ ἀναβὰς, αὐτὸς ὅστι καὶ ὁ καταβάς. αὐτὸς ὅστιν ὑποφάνω πάντων τῶν ὑπερκάτω· ἐὰν γὰρ οὖν καὶ σὺ μόνος τὸν ἀναβάτα ἀνωτάτω νοῆσαι τὸν λόγον τοῦ δεῖ τῶν ἀνωτάτω, τὸν καταβαίνω εἰς τὸ κατώτατα σωθῆναι τοῦ δεῖ τῶν * καταβάντα διδάσκοντα, μὴ εἴπῃς· τίς ἀναβήσεται εἰς οὐρανόν; τουτέστι χρειὸν καταγαγεῖν. ἢ· τίς καταβήσεται εἰς τὸν ἄβυσσον; τουτέστι χρειὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν· ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; ἐγγύς σου τὸ ῥῆμα ἐν τῷ στόματί σου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, δι' οὗ ἀναβαίνεις εἰς τὸν οὐρανόν, * οὐ δεῖ τῶν ἀνωτάτω γινώσκεις. ἐγγύς σου ὅστι τὸ ῥῆμα καὶ δεῖ τῶν κατωτάτω· καὶ τί γὰρ ἄλλον ἢ τὸν λόγον τοῦ παντοχοῦ ὁ ἅγιος δύναται ἔχειν ἐν ἑαυτῷ; ἡ γὰρ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐντὸς ὑμῶν ὅστι· καταβαίνει οὖν ὁ προφήτης εἰς τὸν τοῦ κεραμέως οἶκον, καὶ διηγεῖται ἃ ἐθεάσατο λόγον. καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐποίει ἔργον ὅτι τῶν χειρῶν αὐτοῦ,

* Cod. Vat. ἐδίδασκεν

* Cod. Vat. ἐν

* Cod. Vat. ἐν μέλλεις. Cod. ei μόνοις

* Cod. Vat. ἐδύνασθαι

* Cod. Vat. καθαιρέτου

* Cod. Vat. τοῦ τοῦ τοῦ

Ieremi.18.3. cens: *Et ecce ipse faciebat opus in manibus suis, & cecidit vas quod ipse faciebat in luto in manibus suis; & rursus fecit illud vas alterum, sicut placuerat in conspectu suo facere.* Sed nescio quid viderit Propheta apud figulum existens: vidit nempe figulum operantem: luteum erat vas quod fecerat; cecidit vas de manu ejus, neque figulo culpam attribuit; sed quoniam de animatis vasis sermo est, quæ à semetipsis cadunt, ideò dictum: Cecidit vas de manibus ejus. Itaque & tu temetipse attende, ne forsitan in manibus figuli existens, & efformatus, per temetipsum
Ioan.10.29. excidas de manibus ejus. Nemo enim rapit de manibus ejus, proüt dictum est in Euangelio secundùm Ioannem: vbi nequaquam scriptum, Quòd sicut nemo rapit, ita nemo excidat de manibus ejus. Nam quod sui potestatem habet liberum est. Et nemo, inquam, rapit quidem de manu pastoris: è manibus Dei nemo potest nos eripere; sed nos negligenter agendo possumus excidere
Ieremi.18.5. de manibus ejus. *Et factum est verbum Domini ad me dicens: Si quomodo figulus iste, non potero facere vos domus Israël?* dicit Dominus. Vnusquisque pro facultate sua intelligit quæ scripta sunt; vnus quidem magis superficialiter, vtpote quasi ad fontis scatebram sensum eorum accipiens; alius verò profundius quasi à puteo educens: & possunt ambo capere vtilitatem, quandoquidem vnum idémque vni quidem fons est, alteri verò
Ioan. 4. puteus. Testatur hoc Evangelium, quando agit de Samaritana: ibi enim idem & fons & puteus nuncupatur; & vicissim aliquando dicitur fons, & aliquando puteus: consideret hoc qui potest, vt sciat vnum idémque suppósito, perfunctorio quidem fontem, profundiori autem puteum existere. Hoc meum est prooemiũ secuturæ expositionis quoad vas luteum, quod cecidit de manu figuli, & denuo formatum fuit. Nonnulli hæc simpliciùs considerarunt, & intellexerunt; proponam vobis eorum rationem & expositionem: posteà si quid profundius habuerimus, exponemus. Possunt, inquit, hic significari quæ pertinent ad resurrectionem. Si enim vas luteum ceciderit de manu figuli, & ex eadem ejusdem luti sui materia facit id ipsum vas aliud, sicut placuerit in conspectu suo. Potest figulus corporum nostrorum Deus, structuræ nostræ conditor, postquam hoc ceciderit, & quacumque demum ex causa contritum fuerit, resumere ipsum, ac innovare, & facere ipsum splen-

A καὶ διέπεπε ὁ ἀγγεῖον ὁ αὐτὸς ἐποιεῖ ἐν ᾧ πήλῳ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἐποίησεν αὐτὸ ἕτερον ἀγγεῖον, καθὼς ἤρεσεν ἐναντίον αὐτοῦ ποιῆσαι· ἀλλ' οὐκ οἶδα τί ἐώρακεν ὁ προφήτης ὢν ἐν τῷ χεραμεῖ ἡμένος. εἶδε γὰρ ἐργαζόμενον τὸν κεραμέα. πήλινον μὲν ὁ σκεῦος τὸ γεγενημένον. διέπεπε * ὁ σκεῦος ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, οὐδὲ ὁ κεραμεὺς αἰτίαν ἔσχε τοῦ ἁμαρτήματος. ἀλλ' ἐπεὶ ὁ λόγος ἐστὶ περὶ ἐμψύχων σκευῶν, ἅπερ παρ' ἑαυτὰ ἀφιστάμενα, ἀφ' τοῦτο

B εἴρηται, διέπεπε ὁ σκεῦος ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ· φύλαξαι οὖν καὶ σὺ σαυτόν, μήποτε ἐν τῇ χειρὶ ὢν τοῦ κεραμέως, καὶ ὑπεπλασμένος, τοῦτο σαυτὸν ἀφαιρῇς ἐκ τῶν χειρῶν * αὐτοῦ· οὐδεὶς μὲν γὰρ ἁρπάζει ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, καὶ τὰ εἰρημένα ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίῳ· ὅ μὲν γὲγραπται, ὅτι ὡς οὐδεὶς ἁρπάζει, οὕτως οὐδεὶς ἀφαιρεῖται ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ· ὃ γὰρ αὐτεξούσιον ἐλεύθερόν ἐστι· καὶ φημὶ οὐδεὶς * μὲ * ἁρπάζει ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ποιμένος ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ θεοῦ οὐδεὶς δύναται ἡμᾶς λαβεῖν. δυνάμεθα * δὲ καὶ ἡμεῖς ἀμελήσαντες ἀφαιρεῖν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ· καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων· εἰ κατὰ ὁ κεραμεὺς οὕτος, οὐ δυνήσομαι τοῦ ποιῆσαι ὑμᾶς οἶκος Ἰσραήλ; φησὶ κύριος. ἔκαστος δὲ δύναται νοεῖν τὰ γεγραμμένα. ὁ μὲν * ὑπολαμβάνων, εἰς ὢν ὅτι παιδαγωγὸς πηγῆς λαμβάνων τὴν ἀπ' αὐτῆς. ὁ δὲ βαθύτερον ὡς ἀπὸ φρέατος αἰμῶν. καὶ δύνασθαι ἀμφότερα ὠφελεῖσθαι, ἐπεὶ τὸ αὐτὸ τοῦ μὲν ἐστὶ πηγὴ, τοῦ δὲ

D φρέαρ· μαρτυρεῖ τὸ εὐαγγέλιον, ὅτε * διηγεῖται τὰ περὶ τῆς σαμαρείτιδος. ἐκεῖ γὰρ ὀνομάζεται τὸ αὐτὸ πηγὴ καὶ φρέαρ. καὶ ἀπὸ μέρους ποτὲ λέγεται πηγὴ, καὶ ποτὲ φρέαρ. κατανοείτω οὖν ὁ δυνάμενος, ἵνα εἰδῇ ὅτι τὸ αὐτὸ τῇ ὑποστάσει, τοῦ μὲν ὑπολαμβάνω πηγὴ ἐστὶ, τοῦ δὲ βαθυτέρου φρέαρ ἐστί· προοίμιόν μου τοῦτο ἐστὶ τῆς μελλούσης διηγήσεως περὶ τοῦ ἀγγείου τοῦ πηλίνου, ὃ ἀφαπτὸν ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ κεραμέως, καὶ αὖθις πλασθέν· τίνες εὐπόρησαν

E ταῦτα ἀπλούστερον, καὶ εἰπόντες. τὴν διήγησιν ὑμῖν τὸν ἰδιωτικὸν λόγον καὶ τὸν διήγησιν. μετὰ ταῦτα ἴσως τι ἐγκυμονῆ βαθύτερον, καὶ τοῦτο διηγησόμεθα· δυνατά, φασιν, ἐνταῦθα δηλοῦσθαι τὰ περὶ τῆς ἀναστάσεως· εἰ γὰρ τὸ πήλινον ἀγγεῖον διέπεπεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ κεραμέως, καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὕλης τοῦ πηλοῦ τοῦ αὐτοῦ ποιεῖ αὖθις ἀγγεῖον ἕτερον, καθὼς ἤρεσεν ἐνώπιον αὐτοῦ· δυνάσθαι ὁ κεραμεὺς θεὸς τῶν σωμάτων ἡμῶν, ὁ δημιουργὸς τῆς κατασκευῆς ἡμῶν, ἐπαὶ ἀφαιρεθῇ, τοῦτο, καὶ συντριβῇ καθ' οἱανδήποτε αἰτίαν, ἀναλαβεῖν αὖθις, καὶ ἀνακαινίσαι, καὶ ποιῆσαι αὐτὸ ὡραιότερον καὶ

βέλτιον ἀγγεῖον ἕτερον, καθὼς ἤρεσεν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιῆσαι· ἐχέτω καὶ αὐτὸ δίκησις χάριν. αὐτοῦ δὲ ἀκούσωμεν τοῦ κυρίου διηγουμένου καὶ λέγοντος· εἰ, καθὼς ὁ κεραμεὺς οὗτος, οὐ δυνήσομαι τοῦ ποιῆσαι ὑμᾶς, οἶκος Ισραήλ; φησὶ κύριος. ἰδοὺ ὡς ὁ πηλὸς τοῦ κεραμέως, οὕτως ὑμεῖς ἐστε ἐν χερσί μου· πέρας λαλήσω ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλείαν, τοῦ ἐξαρθῆναι αὐτὸν καὶ τοῦ ἀπολλύειν. καὶ ἐπιστρέψῃ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο ἀπὸ τῆς κακίας αὐτῶν ὧν ἐλάλησα πρὸς αὐτὸ, καὶ μετανοήσω ἀπὸ τῆς κακίας, ὧν ἐλογισάμην τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς· καὶ πέρας λαλήσω ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλείαν τοῦ οἰκοδομεῖσθαι, καὶ καταφυτεύειν. καὶ ποιήσουσι τὰ πονηρὰ ἐναντίον μου τοῦ μὴ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς μου. καὶ μετανοήσω περὶ τῆς ἀγαθῶν ὧν ἐλάλησα τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς, φησὶ κύριος· τοῦτο δὲ κεῖται τοῦ κεραμέως ὁρᾶσθαι ἀφέρεσθαι, οὐκ ὅτι τινὶ τῆς καθ' ἕνα, ἀλλ' ὅτι δύο ἔθνη· λέγει γὰρ ἀρξάμενος * μόνῃ λέγειν περὶ ἐθνῶν. ἵνα τὴν ὑποδοχὴν τοῖς διωκομένοις ἀκούειν ἀπορρήτων μυστηρίων. πέρας λαλήσω ὅτι ἔθνος· ζητεῖ καὶ ὁ * πέρας καὶ ὁ πρότερον ἔθνος ὁ τῆς ἀπωλείας διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. καὶ λαλήσας περὶ τῆς ἀπωλείας διὰ τὰς ἁμαρτίας, οὐδὲν ἧττον ἐπαγγέλλεται, ἐὰν μετανοήσωσι, μετανοήσῃ περὶ τῆς κακίας ὧν ἐλάλησε τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς· καὶ πάλιν λαλεῖ ἑτέρου ἄλλο ἔθνος δεύτερον, τοῦ οἰκοδομεῖσθαι καὶ τοῦ καταφυτεύεσθαι ὅλον ἔθνος· καὶ * ὅτι τοῦτο οἰκοδομούμενον καὶ καταφυτευόμενον ἔθνος ἐπαγγελίαν ἔχει καλήν· δυνάσεται δὲ ἁμαρτάνειν, φησὶ, μὴ ὁ λαβὼν ταῦτα· ἐὰν ἀποστῶσι τῆς ἔργων τῆς * ἀγαθῶν ὧν ἐλάλησα τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς· τίνα δὲ τὰ δύο ἔθνη; ὁ πρότερον ὀνομασθὲν, ᾧ ἀπειλεῖ ὁ λόγος. καὶ ὁ δεύτερον ᾧ ἐπαγγέλλεται· ἀπειλεῖ μὲν ποιήσας, ὥστε εἰ μετανοήσαι, μὴ ποιῆσαι τὴν ἀπειλήν· ἐπαγγέλλεται, ὥστε εἰ μεταπέσοι, καὶ ἄξιον μὴ γένοιτο ὁ δεύτερον ἔθνος, τὴν ἐπαγγελίαν μὴ τυγχάνειν ἀπὸν· πρὸς δύο μάλιστα ἔθνων πρόκειται πᾶσα ἡ οἰκονομία τοῦ θεοῦ τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ ἀνθρώποις γένοντο· πρότερον ἔθνος ἐκεῖνος Ισραήλ. δεύτερον ἀπὸ τῆς χρείας τοῦ ὑπεδημίας τοῦτο ὁ ἔθνος· τῷ πρότερον ἠπείλησεν ὁ θεὸς ἃ ἠπείλησε, καὶ * βλέπουσι πεπληρωμένα τὰ τῆς ἀπειλῆς τοῦ πρότερον ἔθνους ἐν αἰχμαλωσίᾳ γεγένηται. κατεσκάφη αὐτῶν ἡ πόλις, καθῃρέθη ὁ ἅγιασμα, ὁ θυσιαστήριον κατεβλήθη. οὐδὲν ἔτι σώζεται τῆς πάλαι σεμνοῦ παρ' αὐτοῖς· ἔλεγε γὰρ ἐκείνῳ ὦ ἔθνει ὁ θεός· μετανόησατε. καὶ οὐ μετενόησαν· μὴ ὁ ἐκείνοις εἰρήσας ταῦτα. λέγει τάχα ὦ δευτέρῳ ἔθνει ὁ θεὸς τὰ περὶ τοῦ οἰκοδομεῖσθαι αὐτῶ· ὅρα δὲ ὅτι καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος ἀνθρωποί εἰσι, δυνάμενοι πάλιν πιστεῦσαι. διὰ τοῦτο καὶ

* Chiff. μόνῳ

* Chiff. τὸ πρότερον ἔθνος, καὶ τὰ τῆς ἀπ.

C. Var. τὰ τῆς ἀπ.

* Cod. Var. ὅτι

* Cod. Var. ἐγκεῖται, μεθεστῶν τοῦ ἐγκεῖται

* Cod. Var. βλέπουσιν τὰ τῆς ἀπ.

A didius atque præstantius vas alterum; prout placuerit in conspectu suo facere. Habeat etiam hæc explicatio suam gratiam; sed ipsum Dominum audiamus exponentem ac dicentem: *Si, quomodo figulus iste, non potero facere vos, domus Israël, dicit Dominus? Ecce sicut lutum figuli, sic vos estis in manibus meis. Ad summam loquar super gentem & regnum, vt auferam illos & disperdam; & convertetur gens illa ab omnibus malis istis quæ locutus fueram ad eam, & agam pœnitentiam de malis, quæ cogitaveram facere eis. Et ad summam loquar super gentem & regnum ad reædificandum, & plantandum; & facient mala coram me non audiendo vocem meam: & pœnitentiam agam de bonis quæ locutus eram facere eis,* ait Dominus. Illud quod dictum est de domo figuli videmus non ad vnam aliquam, sed ad duas gentes referri. Auspicaturus enim sermonem ait se dicturum de Gentibus; vt arcanorum quidpiam mysteriorum objiciat audire valentibus. *Ad summam loquar super gentem.* Quærit & postremam & priorem gentem perditionis propter peccata sua; & cùm protulisset ea quæ perditionis sunt propter peccata, nihilominus pollicetur, quòd si pœnitentiam egerit, se quoque pœnitentiam acturum de malis quæ dixerat se facturum eis. Et iterùm loquitur super aliam gentem ad reædificandam & plantandam totam gentem: & ad hæc reædificata & plantata gens promissionem habuit bonam. Potest autem, inquit, peccare postquam hæc protulit: Si recesserint ab operibus bonis quæ locutus eram facere eis. Quænam igitur hæ duæ gentes? Prior nominata est, cui minatur sermo: & altera est cui promittit. Minatur nimirum sic, vt si pœnitentiam egerit, non facturus sit illa quæ minatus fuerat: promittit ita, vt si relabatur, & indignam se præbeat gens altera, promissiones suas non assequatur. Circa duas potissimùm gentes hæsce versatur omnis Dei quoad homines in hoc mundo dispensatio. Prima gens illa Israël est: altera post Christi adventum est gens hæc. Priori minitatus est Deus quæ minatus est, & videmus impleta. Minæ prioris gentis erant de captivitate: subversa est civitas eorum, ablata sanctificatio, altare dejectum: nihil antiquarum solemnitatum ipsis salvum superest. Dixerat enim illi genti Deus: Pœnitentiam agite; & non egerunt pœnitentiam. Postquam hæc illis dicta fuerant, dixit huic secundæ genti Deus quæ ad ipsius reædificationem pertinent. Vide autem vt

Ierem. 18. 6. & seq.

etiam hæc gens homines ſint, qui poſſint denuò decidere: ideò etiam huic minatur, & ait: Etſi prædixi quædam de ædificatione, & de plantatione, atque agricultura, hæc autem gens etiam peccatura ſit; huic quoque peccanti evenient hæc quæ dicta erant illis propter peccata, & perpetientur, niſi egerint pœnitentiam. Vniverſam ſcrutare Scripturam, & invenies plurima de duabus hiſce gentibus dicta. Elegerat Deus Patres, promiſſionem dederat eis: eduxerat populum de genere Patrum ex Ægypto: longanimiter ipſis peccantibus vſus, caſtigaverat ipſos vt Pater, introduxerat eos, & dederat eis terram promiſſionis. Miſerat ad eos ſecundùm tempora Prophetas, correxit & convertit eos à peccatis: longanimiter ſemper egit, mittens curatores ſeu medicos, donec veniret Archiatrus, Prophetis excellentior Propheta, medicis præſtantior Medicus: venientem hunc prodiderunt, & occiderunt, *Tolle, tolle, dicentes, à terra iſtiuſmodi; Crucifige, crucifige eum.* Illicò venit viſitatio ſuper gentem iſtam: ad ſolitudinem redactus eſt locus vbi cruci affixus fuerat Ieſus meus. Elegit Deus aliam gentem: meſſis conſpicitur quàm ampla ſit, tametſi operarij ſint pauci. Quin & aliter diſpenſat Deus ſagenam, vt jugiter mittatur in mare vitæ hujus, & congregentur omnis generis piſces, mittit piſcatores multos, mittit venatores, multos venantur ex omni monte, venantur ex omni colle. Vide quanta diſpenſatio circa ſalutem Gentium ſit. Vide igitur benignitatem & ſeveritatem Dei; ſuper priorem quidem gentem & cadentem ſeveritas, ſuper alteram verò gentem promiſſiones & benignitas, dummodò permanſerit in bonitate, alioquin etiam ipſa excidetur. Neque enim tunc tantùm ſecuris ad radicem arborum poſita erat: parata etiamnum eſt iterum venire ſecuris. Nam *ſecuris ad radicem arborum poſita eſt*, dicebat meus Ieſus tunc vaticinans de Iſraël, apud quem ſecuris erat: ipſus erat ſecuris arboris infrugiferæ. & dixit olim: *Securis ad radicem arborum poſita eſt.* Quot erant ibi arbores non ferentes fructum? exciſæ ſunt, & in ignem miſſæ, atque punitæ. Modò autem alia eſt agricolatio priori non abſimilis inſtituta, de qua dictum eſt. *Introducens planta eos in montem hæreditatis tuæ, in paratum habitaculum tuum.* Introduxit gentem ſuã Deus in montem hæreditatis ſuæ. Montem ego quæro, non ſicut Iudæi, ita in materiis inanimatis: mons noſter Chriſtus eſt; in hoc plantati ſumus, in ipſo fundati. Videte igi-

Iſai. 19. 6.

Matth. 3. 10

Exod. 15. 17

τύπῳ ἀπειλεῖ, καὶ φησιν· εἰ καὶ προεῖπον τινὰ περὶ τῆς οἰκοδομῆς, καὶ τινὰ περὶ τῆς καταφυτεύσεως, καὶ τῆς γεωργίας, μνήσει ὁ ἁμαρτάνων καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος. καὶ τύπῳ ἁμαρτήσασι συμβήσεται ταῦτα, ἅπερ εἴρηται ἐκείνοις διὰ τὰ ἁμαρτήματα, καὶ πείσονται, ἐὰν μὴ μετανοήσωσι· πᾶσαν ἐρεύνησον τὴν γραφὴν, καὶ εὑρήσεις τὰ πλεῖστα περὶ τῶν δύο τούτων τῶν ἐθνῶν λεγόμενα. ἐξελέξατο ὁ θεὸς τοὺς πατέρας, ἐπαγγελίαν δέδωκεν αὐτοῖς. ἐξήγαγεν * ἐν τῇ χειρὶ τῶν πατέρων ἀπὸ αἰγύπτου· ἐμακροθύμησεν ἐπὶ αὐτοῖς ἁμαρτάνουσιν, ἐπαίδευσεν αὐτοὺς ὡς πατὴρ, εἰσήγαγεν αὐτοὺς, ἔδωκεν αὐτοῖς γῆν ἐπαγγελίας· ἔπεμψεν αὐτοῖς προφήτας * τὸν καιρὸν, ἐπαίδευσε καὶ ἐπέστρεψεν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων. ἐμακροθύμησεν ἀεὶ πέμπων τοὺς θεραπεύοντας, μέχρις οὗ ἦλθεν ὁ ἀρχιατρὸς, ὁ διαφέρων προφητῶν προφήτης, ὁ διαφέρων ἰατρῶν ἰατρός. ἐλιθοβόλησε τοῦτον προέδωκαν, καὶ ἀπέκτειναν, ἆρε, ἆρε, λέγοντες, ἀπὸ τῆς τοιούτου. σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν· οὕτως ἦλθεν ἐπισκοπὴ ὅτι τὸ ἔθνος, ἠρημώθη ὁ τόπος ἔνθα ἐσταύρωτό μου ὁ ἰησοῦς· ἐξελέξατο ὁ θεὸς ἄλλο ἔθνος. ὁ θερισμὸς * ὁρᾶται πῶς πολύς ἐστιν, εἰ καὶ οἱ ἐργάται ὀλίγοι εἰσί· καὶ ἄλλος τὸν οἰκονομεῖ ὁ θεὸς τὸν σαγήνην, ἀεὶ βάλλεσθαι ἵνα τὸν θάλασσαν τοῦ βίου τούτου, καὶ συλλάγωσι ἰχθύες παντοδαποὶ, ἀποστέλλει τοὺς ἁλιεῖς τοὺς πολλοὺς, ἀποστέλλει τοὺς θηρευτὰς, τοὺς πολλοὺς θηρεύσουσι ἀπὸ πολυτοῦ ὄρους, θηρεύσουσι ἀπὸ παντὸς βουνοῦ· ὅρα πόση οἰκονομία περὶ τῆς τῶν ἐθνῶν ὅλης σωτηρίας· ἴδε δὲ χρηστότητα καὶ ἀπειλὴν θεοῦ. ὅτι μὲν ὁ πρότερον ἔθνος καὶ πρὸν ἀπειλεῖ. ὅτι δὲ ὁ δεύτερον ἔθνος ἐπαγγελίαν καὶ χρηστότης, ἐὰν * ὑπομείνῃ τὴν χρηστότητα, εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτὸ ἐκκοπήσεται· οὐ γὰρ ἡ ἀξίνη τότε μόνον πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων ἔκειτο. * ἐπίμενε καὶ νῦν πάλιν ἔστιν ἐλθεῖν ἡ ἀξίνη· ἡ * γὰρ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται, ἔλεγέ μου ὁ ἰησοῦς τότε προφητεύων περὶ τοῦ ἰσραὴλ, παρ' ὃν ἡ ἀξίνη κεῖται. αὐτὸς κεῖται ἡ ἀξίνη τοῦ ἀκαρπήσαι δένδρα. καὶ * ἔλεγεν ἤδη· ἡ ἀξίνη πρὸς τὰς ῥίζας τῶν δένδρων κεῖται· ὅσα κεῖται δένδρα μὴ ποιοῦντα καρπὸν, ἐξεκόπη, καὶ εἰς τὸν πῦρ ἐβλήθη, καὶ κεκόλασται· νῦν ὁ ἄλλος γεώργιον γεγένηται αἰάλογον τῶν προτέρων, περὶ οὗ εἴρηται· εἰσαγαγὼν καταφυτεύσον αὐτοὺς εἰς ὄρος κληρονομίας σου, εἰς ἕτοιμον κατοικητήριόν σου· εἰσήγαγεν αὐτοὺς τὸ ἔθνος ὁ θεὸς εἰς ὄρος κληρονομίας αὐτοῦ· ὄρος ἐγὼ ζητῶ, οὐχ ὡς ἰουδαῖοι, ὕλαις ἐν ἀψύχοις ὕλαις. ὄρος ὁ χριστός ἐστιν· ἐν τούτῳ κατεφυτεύθημεν, ἐπ' αὐτῷ ἐστηρίγθημεν· ὁρᾶτε οὖν ἐὰν μακροθυμήσῃ, μήποτε ἐλθὼν

A
B
C
D
E

* Cod. Vat. ἐκ

* Cod. Vat. ἐκ

* Cod. Vat. ἐστὶ

* Cod. Vat. ἐστὶν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ ἀκαρπήσαι

θὼν ὁ οἰκοδεσπότης εἴπῃ· ἤδη τρία ἔτη ἔρχο-
μαι ὅτι τῇ συκῇ ταύτῃ, καὶ καρπὸν οὐκ
ἤνεγκεν. ἔκκοψον αὐτήν. ἵνα τί καὶ τὴν γῆν
καταργεῖ; καταργεῖ γὰρ τὴν καλὴν γῆν, τὸ
γένος, τὸ μυστήριον τῆς ἐκκλησίας· ὁ ἐρχό-
μενος ὅτι συναγωγὴν, καὶ μὴ καρποφορῶν,
πέρας λαλήσω ὅτι ἔθνος, ἢ καὶ ὅτι βασιλείαν.
δόξει ἁπλῶς τὸ πέρας· εἰρήσθω δὴ τοιοῦτον· ἐν τῷ
λαλήσωπερὶ ἔθνος ἢ βασιλείας· τὸ πέρας τοιοῦ-
τόν ἐστι· καταστρέφω λέγεται τῷ πρωτέρῳ
ἔθνει· τὸ πέρας τῷ δευτέρῳ ἔθνει· ἀνοικοδομή-
σω *ὑμᾶς· καὶ πάλιν ἐκριζώσω τοῖς πρωτέ-
ροις λέγεται· καὶ καταφυτεύσω, τοῖς δευτέροις·
ἐπὶ οὖν ἐπὶ εἰρήσθω τὸ πέρας, δεῖ νοεῖσθαι τὸ
πέρας· ὁ θεὸς, μὴ μετανοῶν, μετανοεῖν λέγε-
ται τῷ γραφῷ· καὶ προσχώμεν τῇ λέξει, ἵνα
ἐὰν δυνηθῶμεν *ἀπολογήσασθαι πῶς ταῦτα
λέγεται. εἰ γὰρ δεξώμεθα τὸν λόγον· πέρας
λαλήσω, φησὶν, ὅτι ἔθνος ἢ ὅτι βασιλείαν,
τοῦ ἐξᾶραι αὐτοὺς, καὶ ἀπολλύειν· καὶ ἐὰν ἐπι-
στρέψῃ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο ἀπὸ τῆς κακίας* αὐτῶν.
καὶ μετανοήσω περὶ τῆς κακίας ὧν ἐλογισάμην
τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς· καὶ πέρας λαλήσω ὅτι ἔθνος
ἢ ὅτι βασιλείαν, τοῦ οἰκοδομεῖσθαι, καὶ τοῦ
καταφυτεύεσθαι. καὶ ποιήσωσι τὰ πονηρὰ ἐναντί-
ον ἐμοῦ τοῦ μὴ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς μου. καὶ μετα-
νοήσω περὶ τῆς ἀγαθῶν ὧν ἐλάλησα τοῦ ποιῆ-
σαι αὐτοῖς· περὶ τῆς μετανοίας τοῦ θεοῦ ἀπαι-
τῶ μετὰ ἀπολογήσασθαι· δοκεῖ γὰρ ἐπιλήσμων
καὶ ἀνάξιον, ἢ μόνον τοῦ θεοῦ, *ἀλλὰ καὶ τοῦ
σοφοῦ, τὸ μετανοεῖν· οὐκ *ὀφείλει γὰρ σοφὸν
μετανοεῖν, ἀλλ' ὁ μετανοῶν. ὅσον ὅτι τῇ
συνηθείᾳ τῆς χρήσεως τῆς λέξεως, ὅτι *ὦ μὴ
καλῶς βεβουλεύσθαι μετανοεῖ. ὁ θεὸς γὰρ, προ-
γνώσης ὢν τῶν μελλόντων, οὐ δυνάται μὴ καλῶς
βεβουλεύσθαι, καὶ πῶς τοῦτο μετανοεῖν. πῶς
οὖν ἡ γραφὴ αὐτὸν εἰσήγαγε λέγοντα· μετανοήσω;
ὅπου λέγει καὶ ἐν τῇ βασιλείας εἰρήσθω ἐν ᾧ ὅτι
μεταμεμέλημαι ὅτι ἔχρισα τὸν σαὺλ εἰς βασι-
λέα, καθολικῶς περὶ αὐτὸν λέγει καὶ με-
τανοῶ ὅτι τῆς *κακίας· ἀλλ' ὅρα τί περὶ θεοῦ
διδασκόμεθα *καθολικῶς. ὅταν μὲ ὡς ὡς
ἀνθρωπος ὁ θεὸς γραφῆναι, οὐδὲ ὡς ὡς
ἀνθρώπου ἀπειλήσηται· καὶ μανθάνομεν γὰρ
ταύτης τῆς λέξεως ὅτι ὁ θεὸς οὐχ ὡς ἀνθρωπος,
γὰρ ὁ ἄλλος ὅτι ὁ θεὸς ὡς ἀνθρωπος, φασκό-
σης· ὅτι *ἐπαιδεύσε σε κύριος ὁ θεός σου, ὡς εἴ
τις παιδεύσας ἀνθρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ· καὶ πάλιν· *ἐστοφόρησέ σε ὡς ἀνθρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ·
ὅκαν ὅταν μὲ αἱ γραφαὶ θεολογῶσι τὸν θεὸν κατ' αὐτὸν, καὶ μὴ ὑπεκλέκωσιν αὐτοῦ τὴν οἰκονομίαν,
*τοῖς ἀνθρωπίνοις προσόμασι, λέγουσιν αὐτὸν τῷ ὡς ἀνθρωπος. τῶν γὰρ μεγάλων

A tur si longanimiter agat, ne fortè veniens paterfamilias dicat: *Iam anni tres sunt ex quo venio ad ficum hanc, & fructum non tulit; succide illam: vt quid etiam terram occupat?* occupat enim bonam terram, Christum, Ecclesiæ mysterium. Veniens ad Synagogam, & fructum non referens, *ad summam loquar super gentem*, vel etiam super regnum; videbitur absolutè finis. Dictum autem quid simile in isto: *Loquar super gentem vel Regnum.* Finis istiusmodi est: *Destruam*, dicitur huic priori genti. Finis secundæ genti, *Reædificabo vos.* Et rursum, *eradicabo*, prioribus B dicitur, &, *plantabo*, posterioribus. Itaque cùm indictus sit finis, oportet fieri finem. Deus, quem non pœnitet, pœnitentiam agere perhibetur juxta Scripturam. Atqui attendamus textum, vt si possimus excusare quomodo hæc dicantur; siquidem hoc verbum admittamus. *Ad summam*, inquit, *loquar super gentem, aut super regnum, vt auferam illos, & disperdam. Et si conversa fuerit gens illa à malis suis; & agam pœnitentiam de malis quæ cogitaveram facere eis. Et in summam loquar super gentem vel regnum, ad reædificandum, & plantandum;* C *& facient malà coram me non audiendo vocem meam: & pœnitentiam agam de bonis quæ locutus fueram facere eis.* De pœnitentia Dei postulamur vt excusemus. Videtur enim defectus esse, & quidem indignus non solùm Deo, verùm etiam sapiente, pœnitentiam agere. Non memini enim sapientem pœnitere, sed pœnitentem; quantum ad consuetudinem & vsum istius dictionis, de re non benè deliberata pœnitet: Deus autem, cùm præscius sit futurorum, non potest sibi non benè consultus esse, & propter hoc pœnitentiam age- D re: quâ ratione igitur Scriptura introducit ipsum dicentem: *Pœnitentiam agam?* Prætermitto etiam in libris Regum dictum pœnituisse ipsum quòd Saülem vnxisset in Regem: & vniversim de ipso dicitur quòd pœnitentiam agat super malitiâ. Cæterùm vide quid de Deo vniversim doceamur: scilicet: *Non sicut homo Deus decipi potest, nec sicut fi-* Num. 23. 19 *lius hominis obliviscì.* Ex quo textu quidem discimus Deum non esse sicut hominem ex alio verò Deum esse sicut hominem, dicen- Deuter. 8. 5. te: *Quoniam erudivit te Dominus Deus tuus, vt si quis homo erudiat filium suum.* Et iterùm: E *Mores tuos tulit sicut homo filij sui.* Itaque Deuter. 1. 31 quando Scripturæ de Deo per se theologicè agunt, neque ipsius gubernationem humanis implicant negotijs, aiunt ipsum esse non sicut hominem: nam *magnitudinis ejus* Psal. 144. 3. *non est finis*, &: *Terribilis est super omnes deos.*

* Cod. Vat. ὑμᾶς πάλιν
* Cod. Vat. ἀπολογήσασθαι τοῖς ἀνθρωπίνοις ὀνόμασι τῶν θεοῦ λεγόμενοι, εἰ τῆς ἐπαιδεύσατε τὸν λόγον
* Cod. Vat. αὐτῶν, ὧν ἐκκλίνω ἐν τῷ ὑπὸ μαθήσεσιν
* Cod. Vat. ἐκ τοῦ τῆς
* Cod. Vat. ἐκ τοῦ
* Cod. Vat. ὦ
* Cod. Vat. κακίας ἡμῶν
* Cod. Vat. καθολικῶς
* Cod. Vat. ἐπαιδεύσε σε
* Cod. Vat. ἐστοφόρησε σε
* Obiit. τοῖς ἀνθρωπίνοις

Psalm. 95. 4 & Psal. 148. 2. & : *Laudate eum omnes Angeli Dei : laudate eum omnes virtutes ejus : laudate eum Sol & Luna : laudate eum omnes stellæ & lumen.* Et alia millena colligens è sacris Litteris, reperies, quibus accommodes illud : *Non sicut homo Deus.* Quando autem humanis negotijs divina gubernatio implicatur, fert humanum sensum, & modum, & dictionem; & sicut nos si per annos infanti loquamur, propter infatem balbutimus : neque enim si nos ætate perfecti viri dignitatem tueamur, & infantibus loquentes, eorundem loquendi modo non attemperemus, nequaquam possunt infantes nos intelligere.) Quid simile mihi cogita etiam circa Deum, quando humanum genus, & eorum præsertim gubernatio sit infantium. Vide quomodo perfecti viri etiam nomina cum pueris agentes immutemus, ac panem quidem proprio ipsis vocabulo nuncupamus, potum item alia quàm perfectorum voce pronuntiamus, non vtentes dialecto quâ vtimur ad coætaneos perfectos, sed aliâ quapiam dictione puerili & infantili. Item cùm vestes nominamus pueris, alia nomina imponimus ijs, quasi puerile quoddam nomen efformantes : ergóne tum imperfecti sumus? & si quis nos audierit cum pueris differentes, dicet quoniam stultus factus est senex iste, hic vir oblitus est barbæ suæ, ætatis virilis. Vel concedatur secundùm circumlationem puero confitentem non loqui dialecto senili, neque perfectâ, sed puerili.

Heb. 2. 13. Sed & Deus reverà loquitur pueris : *Ecce, inquit etiam Servator, ego & pueri quos dedit mihi Deus.* Dictum hoc ab ipso sene loquente ad puerum pueriliter, vel, vt magis emphaticè dicam, infantiliter; quia mores tulisti filij tui, & morem sustinuisti infantis, & statum ejus assumpsisti. Hoc modo igitur intellige mihi etiam Scripturam dicentem: *Mores tuos sustinuit Dominus Deus tuus; vt si quis homo mores sustineat filij sui.* Et visi sunt hi qui illud ex Hebræo interpretati sunt, cùm non invenirent vocabulum Græcis vsitatum, composuisse, vti in alijs plurimis, hanc vocem, & finxisse ἐτοποφόρησε: id est, *Mores tuos tulit* Dominus Deus tuus, vt si quis homo (iuxta exemplum hoc quod attuli) mores sustineat filij sui. Cùm igitur nos pœnitentiam agamus, quando nobis pœnitentiam agentibus loquitur Deus, ait: *Pœnitet me*; & minitans nobis non præ se fert rerum prænotionem, sed tamquam infantibus loquens minatur; non præ se fert

A σεμνὸς αὐτὸ· ὅτι ἐστὶ πάντας. καὶ· Φοβερὸς ἐστὶν ὅτι πάντας τοὺς θεούς. καὶ· αἰνεῖτε αὐτὸν πάντες ἄγγελοι θεοῦ. αἰνεῖτε αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ. αἰνεῖτε αὐτὸν ἥλιος καὶ σελήνη. αἰνεῖτε αὐτὸν πάντα τὰ ἄστρα καὶ ὁ φῶς· καὶ ἄλλα μυρία ἀναλεγόμενος ἀπὸ τῶν ἱερῶν * γραμμάτων θέσις αὐ, οἷς ἐφαρμόσῃς τό· οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ θεός· ὅταν ὑπὸ ὀλίγον πλέκωσι ἀνθρωπίνοις πράγμασιν ἡ θεία οἰκονομία, φέρει τὸ ἀνθρώπινον τόν, καὶ τρόπον, καὶ λέξιν. καὶ ὥσπερ ἡμεῖς ἐνίοτε * δι' ὅτι παιδίῳ ἀναλεγόμεθα, ψελλίζομεν ὅλῳ ὁ παιδίον. οὐ γὰρ οἷόν τε ἦν τελείως ἀνθρώπους ἡμᾶς ὁ ἀξίωμα τῆς τελείας ἀνθρωπότητος, καὶ λαλοῦντας τοῖς παιδίοις, μὴ συγκαταβαίνοντας αὐτοῖς τῇ ἀναλήπτῳ, νοῆσαι τὰ παιδία· ποιόν τί μοι νόει καὶ περὶ τοῦ θεοῦ, ὅταν ὁ τῶν ἀνθρώπων ἦθος, καὶ μάλιστα * τόπων * ὅτι νηπίων οἰκονομῇ· ὅσα πρὸς καὶ μεταποιοῦμεν τὰ ὀνόματα οἱ τέλειοι ἄνδρες πρὸς τὰ βρέφη, καὶ τὸ μὲν ἄρτον * ἰδίοις ὀνομάζομεν αὐτοῖς, ὁ δὲ πεῖν ἄλλῃ λέξει ὀνομάζομεν, τελείων δὲ χρώμενοι ἀναλήπτῳ, ἢ χρώμεθα πρὸς τοὺς τελείους ὁμιλίας. * ἀλλὰ ἄλλῃ λέξει τῇ παιδικῇ καὶ βρεφώδεσι· καὶ τὰ ἐνδύματα ἐνίοτε ὀνομάζομεν τοῖς παιδίοις, ἀλλὰ ὀνόματα ἐνίοτε ὀνομάζομεν αὐτοῖς, οἱονεὶ ὄνομα παιδικὸν πλάττοντες. ἆρ' οὖν τότε ἀτελεῖς ἐσμεν; καὶ εἴ τις ἡμῖν ἀκούσῃ παιδίοις ἀναλεγομένων, ἐρεῖ ὅτι ἀνόητος γέγονεν ὁ γέρων οὗτος, ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐπιλέλησται τοῦ γενείου αὐτοῦ, τῆς ἡλικίας τοῦ ἀνδρός· * ἢ δέδοται· καὶ σύμφωνον παιδίῳ ὁμολογοῦντα μὴ λαλῆσαι ἀναλήπτῳ πρεσβυτικῇ, μηδὲ ἐντελεῖ, ἀλλὰ παιδικῇ· καὶ ὁ θεὸς δὲ λαλεῖ παιδίοις· ἰδοὺ ἰδού, φησὶ καὶ ὁ σωτήρ, ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοι ἔδωκεν ὁ θεός· λέγοντο * αὐτοῦ γέγονε λαλῶν πρὸς τὸ παιδίον παιδικῶς, ἢ, ἵνα ἐμφατικώτερον εἴπω, βρεφωδῶς ὅτι ἐτοποφόρησας τὸν υἱόν σου, καὶ ἔθηκεν ἐφόρεσας τὸ βρέφος, καὶ τοῦ καταστῆσαι αὐτὸν ἀδελφός· ὥστε ἂν τύχῃ μοι καὶ τοῦ γεωφοῦ λέγουσαν· ἐτοποφόρησέ σοι κύριος ὁ θεός σου· ὡς εἴ τις ἐτοποφόρησε ἄνθρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ· καὶ ἐοίκασιν οἱ ἀπὸ ἑβραϊσμοῦ ἑρμηνεύσαντες, μὴ εὑρόντες τοῦ λέξιν κείμενον παρ' ἕλλησιν, ἀναπλάσαι, ὡς ἐπ' ἄλλων πολλῶν, καὶ ταύτην, καὶ πεποιηκέναι τοῦ, ἐτοποφόρησέ σοι κύριος ὁ θεός σου τοῦτέστι, τοὺς τρόπους σου ἐφόρησεν. ὡς εἴ τις ἐτοποφόρησε ἄνθρωπος, καὶ τὸ ἀνθρώπινον· τὸ ὃ εἴρηκα, τὸν υἱὸν αὐτοῦ· ἐπεὶ τίνων ἡμεῖς μετανοοῦμεν, ὅταν ἡμῖν ἀναλίσκῃ μετανοοῦν ὁ θεός, λέγει· μετανοῶ. καὶ ἀπειλῶν ἡμῖν ὁ προσποιεῖται προσγελᾶν ἐστι, ἀλλ' ὡς βρέφεσι λαλῶν ἀπειλεῖ. ὁ προσποιεῖται ὅτι προσέχω τὰ τοῦτα τῶν λογισμῶν αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς,

ἵν' ὅπως ὀνομάσω, ὑποκρινόμενος τὸ βρέφος, παρασκευάζει μηδὲν εἰδέναι τὰ μελλόντα, καὶ ἀπειλεῖ γὰρ ἔθνεσι δι' τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ λέγει· ἐὰν μετανοήσῃ τὸ ἔθνος, κἀγὼ μετανοήσω· ὡ θεέ. ἆρα ὅτε ἠπείλεις, οὐκ ἤδεις πότερον μετανοήσει τὸ ἔθνος, ἢ οὐ μετανοήσει; τί δὴ ὅτι ἐπηγείλω, οὐκ ἤδεις πότερον μένει ἄξιος ἡ ἐπαγγελίας ὁ ἄνθρωπος, ἢ τὸ ἔθνος πρὸς ὃν ὁ λόγος. ἢ οὐ μένει; ἀλλ' οὐ παρασκευάζει· καὶ διαφορὰ πολλὰ ἔθη ἀνθρωπικὰ ἐν τῇ γραφῇ· ὡς καὶ τὸ· λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, ἴσως ἀκούσονται, καὶ * μετανοήσουσι· τοῦτο οὐχ ὁ θεὸς εἴρηκε τὸ· ἴσως ἀκούσονται. οὐ γὰρ διαζεύγνυσι ὁ θεὸς ἵνα λέγῃ τὸ· ἴσως ἀκούσονται, καὶ μετανοήσουσιν. ἀλλ' ἵνα ὅτι πολὺ ἐμφανῆ σε τὸ αὐτεξούσιον, καὶ μὴ εἴπῃς· εἰ προέγνω με ἀπολούμενον, ἀπολέσθαί με δεῖ. εἰ προέγνω με σωζόμενον, σωθήσεσθαι πάντως με χρή· οὐ παρασκευάζει ἂν ὁ θεὸς τοῦ ὅτι σοι μελλόντος εἰδέναι, ἵνα τηρήσῃ σε τὸ αὐτεξούσιον, ὡς μὴ παρειληφέναι, μηδὲ προεγνωκέναι πότερον μετανοήσῃς, ἢ μή· καὶ λέγει πρὸς τὸν προφήτην· λάλησον, ἴσως μετανοήσουσι· διαφορὰ γὰρ ἄλλα μυρία βίβλοις λεγόμενα περὶ τοῦ θεοῦ τροποφορουμένου τὸν ἄνθρωπον· ἐὰν ἀκούσῃς θυμοῦ θεοῦ, * ὀργὴν αὐτοῦ, μὴ νόμιζε τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν πάθη εἶναι θεοῦ· * οἰκονομίαν χρήσασθαι λέξεσιν εἰς πρὸς τὸ βρέφος ὑπερφυῶς καὶ βελτιωθῆναι· ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς τοῖς παιδίοις πρόσωπον ποιοῦμεν οὐκ ἀπὸ διαθέσεως, ἀλλὰ κατ' οἰκονομίαν φοβερόν· ἐὰν τηρήσωμεν τὸ ἵλεων τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ βρέφος ἐν ᾧ προσώπῳ ἡμεῖν, καὶ τὴν φιλοστοργίαν ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτὸ ἐμφήνωμεν, μὴ διαστρέψαντες ἑαυτοὺς, μηδὲ οἱονεὶ μεταβαλόντες πρὸς τὴν ἐκείνου ὑπερφυῆ, ἀπολοῦμεν αὐτὸ, καὶ χεῖρον ποιοῦμεν· ὅπως καὶ ὁ θεὸς καὶ ὀργίζεσθαι λέγεται, καὶ θυμοῦσθαί φησιν, ἵνα ὑπερφυῆς, καὶ βελτιωθῇς. καὶ ἀληθῶς οὐκ ὀργίζεται μὲν, οὐδὲ θυμοῦται· σὺ δὴ πεῖσον τὰ τῆς ὀργῆς καὶ τὰ τοῦ θυμοῦ, θρόμβος ἐν δυσπομονήτοις διὰ τὴν κακίαν πόνοις, ἐπὶ παιδεύῃ τῇ λεγομένῃ ὀργῇ τοῦ θεοῦ· ἕξῃς μὴ τὸν ἀεὶ περὶ δύο ἐθνῶν λόγον, τὸν πρότερον, ὡ ἀπειλὴ δίδοται, καὶ τὸν δεύτερον, ὡ ἡ ἐπαγγελία δίδοται, φησίν. εἶπε δηλονότι τοῖς πρότερον· καὶ νῦν εἶπον πρὸς * ἄνδρας Ἰούδα, καὶ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας Ἰερουσαλήμ· ὅπως λέγει κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ πλάσσω ἐφ' ὑμᾶς κακά· ὅτι ἐν τῇ χειρί μου ταῦτά ἐστι τὰ πλάσσω, ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενα ἀφανίσαι. ποιήσατε ταῦτα ἀφανίσαι ἀπὸ τῆς χειρός μου, ἵνα τὰ πλάσσω ἐφ' ὑμᾶς κακὰ μεταβάλω, καὶ ποιήσω ἀγα-

* Cod. Vat. μετανοήσουσι. ἀλλ' ἵνα ὅτι πολὺ ἐμφανῆ σε τὸ αὐτεξούσιον

* Cod. Vat. ὀργὴν, μὴ νόμιζε

* Cod. Vat. οἰκονομίαν

* Cod. Vat. ἰδοὺ

A notitiam omnium antequam fiant, ſed quodammodò, vt ſic appellem, ſimulans infantem præ ſe fert inſcitiam futurorum, & ita minatur genti propter peccata ſua, & ait: *Si pœnitentiam egerit gens, & ego pœnitentiam agam.* O Deus! ergóne quando minaris, neſcis vtrùm gens iſta pœnitentiam actura ſit, nécne? Quid porrò quando polliceris, neſcis vtrùm promiſſis dignus maneat homo, vel gens ad quam ſermo eſt, nécne? Verumtamen non præſe fert. Et iſtiuſmodi plurima humano more dicta reperias in Scriptura, ſicut & illud: *Loquere filijs Iſraël, ſi fortè audient, & pœnitentiam agent.* Vbi iſtud: *fortè audient,* nequaquam Deus dixit: neque enim hæſitat Deus vt dicat iſtud: *Fortè audient, & pœnitentiam agent*: ſed vt admodum tibi claram reddat arbitrij libertatem, & ne dicas: Si prænovit me perditum iri, oportet me perire: ſi prænovit me ſalvatum iri, oportet me omnino ſalvum fieri. Non igitur præ ſe fert ejus quod tibi futurum ſit præſcientiam, vt ſervet tuum liberum arbitrium, non anticipando, neque prænotando, vtrùm pœnitentiam acturus ſis, nécne. Et ait ad Prophetam: *Loquere, ſi fortè pœnitentiam agant.* Iſtiuſmodi enim alia millena reperies dicta de Deo mores hominum ſuſtinente. Cum audieris furorem Dei & iram ejus, noli putare iram & furorem paſſiones eſſe Dei. Diſpenſationes vſus vocabulorum ſunt ad infantem convertendum & emendandum: quandoquidem & nos pueris vultum confingimus, non ex affectu, ſed ex diſpenſatione terribilem. Si in vultu noſtro ſervaremus animi propitiationem erga infantem, & amorem filialem quem erga ipſum habemus manifeſtaremus, non avertentes noſmet ipſi, neque quodammodò transformantes propter ipſius converſionem, perditum iremus ipſum, & deteriorem redderemus. Sic igitur Deus & iraſci dicitur, & furore corripi ſe ait vt convertaris, & emenderis: & verè nō iraſcitur quidē, neque furore agitatur; ſed tū pateris ea quæ ſunt iræ atque furoris, ob tuam malitiam in laboribus toleratu difficillimis conſtitutus, quando dictà Dei irá caſtigaris. Deinde poſt iſtum de duabus gentibus ſermonem, de priore, cui minæ intentatæ; & de ſecunda, cui promiſſio data eſt, ait: (dixit nimirum hoc prioribus:) *Et nunc dic ad viros Iuda, & ad habitatores Ieruſalem, Hæc dicit Dominus: Ecce ego fingo ſuper vos mala.* Quoniam in manu mea ſunt hæc quæ fingo, ſuper vos poſſunt cadere: facite hæc cadere de manu mea, vt ea quæ fingo ſuper vos mala mutem, & faciam bo-

B Ieremi. 26. 2.

C

D

E Ieremi. 18. 11

na. Nequaquam reperias, Ecce fingo super vos bona, & eorum quæ sequuntur dictis consentanea, vt postmodum insinuet se quæ fingit bona dimittere è manibus, vt faciat ipsa mala; sed fingit mala juxta traditum exemplum, & fingens mala dispensat sine tradita interpretatione in istud; Cecidit de manibus meis, vt cùm ceciderit, & fictorum malorum finis nescio qualis & quantus advenerit, *avertatur tunc vnusquisque à via sua mala, & meliora facite studia vestra.* Nonnumquam simpliciores dicunt: Beati homines antiquiores, quoniam audiverunt Dominum per Prophetam dicentem; & locutus est eis Dominus, &, proüt dicit modò Dominus, per ea quæ hìc scripta sunt: *Auertatur vnusquisque à via sua mala.* Ipse Dominus loquitur tibi dicens: *Et meliora facite studia vestra.* Verumtamen responderunt hi, ad quos adhortatorij de pœnitentia sermones instituti sunt: & videamus quid responderint, ne & nos similia respondeamus. Quid igitur respondentes aiunt? *Confortabimur; quia post aversiones nostras ibimus, & vnusquisque placita cordis sui mali faciemus.* Etsi non vocibus hoc dixeritis, vita tamen vestra erat istiusmodi, vt peccando virtute diceretis & vos per pravas actiones, post sermones exhortatorios: *Confortabimur, quia post aversiones nostras ibimus; & vnusquisque placita cordis sui mali faciemus.* Quid porrò sibi vult istud: *Post aversiones nostras ibimus?* Qui cœperunt mittere manum ad aratrum, & inter arandum ad anteriora se extendere, & eorum quæ retrò sunt oblivisci, aversati sunt mala. Quando igitur quis mittens manum ad aratrum ad ea quæ retrò sunt se converterit, post aversiones suas ibit: abit enim post ea quæ fuerat aversatus, & recurrit ad ea quæ reliquerat peccata. Audientium itaque hæc, sive catechumenorum gentilem vitam deserentium, sive fidelium jam proficientium, eò quòd ad anteriora sese extenderint; si vita fuerit flagitiosa, nihil aliud dicunt quàm: *Post aversiones nostras ibimus: & vnusquisque placita cordis sui,* non simpliciter, sed *mali faciemus.* Est enim cor pravum, & est cor probum. Nemo igitur post aversiones suas eat, neque placita cordis sui pravi faciat. Ideò ad eos, qui hæc respondebant, dicit Dominus: *Interrogate nunc in Gentibus: Quis audivit talia horribilia, quæ fecit nimis virgo Israël?* Cæterùm vide-

Ierem. 18. 11.

Ier. 18. 12.

Ier. 18. 13.

A γά· οὐκ αὐ θέσις, ἰδὺ πλάσσω ἐφ' ὑμᾶς ἀγαθὰ, καὶ τὰ ἀκόλουθον αὐτῶν λεγομένοις ἕξης, ἵνα μὴ τοῦτο ἐμφήνῃ, ὅτι ὁ πλάσσει ἀγαθὰ ἀπολύει ἀπὸ τῆς χειρὸς, ἵνα ποιήσῃ αὐτὰ κακά. Ἀλλὰ πλάσσει κακὰ καὶ τὸ εἰρημένον παράδειγμα, καὶ πλάσσων κακὰ οἰκονομεῖ χωρὶς τῆς ἑρμηνείας τῆς ἀποδεδομένης εἰς τό· ἔπεσον ἀπὸ τῆς χειρός μου, ἵνα ἐὰν πέσῃ, καὶ ὁ τόπος τῆς πλασσομένων κακῶν οὐκ οὖσα ποτεπὸν γένηται, ἀπὸς εφήτω δὴ ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς

B πονηρᾶς, καὶ καλλίονα ποιήσατε τὰ ἐπιτηδεύματα ἡμῶν· ἐαὐτὸ τοὶ ἀκεραιότεροι λέγουσι· μακάριοι οἱ παλαιότεροι ἀνθρωποι, ὅτι ἤκουσαν τοῦ κυρίου ἀφ' τῶν προφήτων λέγοντος· καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς κύριος, καὶ, ὡς λέγει νῦν κύριος, ἀφ' τῶν γεγραμμένων τό· ἀπεστρεφήτωσαν ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς· αὐτὸς ὁ κύριος ἀφελέγεται σοι φάσκων· καὶ καλλίονα ποιήσατε τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν· ἀλλ' ἀπεκείναντο ὅτι, φεῦ δὲ οἱ προφῆται

C καὶ τοῦ μετανοίας εἴρηνται λόγοι· καὶ ἰδωμὲν τί ἀπεκείναντο, ἵνα μὴ καὶ ἡμεῖς τοιαῦτα ἀπεκεινώμεθα. τί δὴ ἀπεκινούμενοι λέγουσι; ἀνδρειώμεθα. ὅτι ὀπίσω τῆς ὅτις εφῶν ἡμῶν πορευόμεθα, καὶ ἕκαστος τὰ ἀρεσκὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς ποιήσομεν· καὶ οὐ μὴ τὴν λέξιν εἴπητε, ὁ ὁ βίος ὑμῶν τοιοῦτος ἦν, ὡς ἀμφότερον δυνάμει λέγετε καὶ ὑμεῖς ἀφ' τῆς πονηρᾶς πράξεων, μὴ τὸν παρακλητικὸν λόγον τό· ἀνδρειώμεθα, ὅτι ὀπίσω τῆς ἀπο-

D στρεφῶν ἡμῶν πορευόμεθα. καὶ ἕκαστος τὰ ἀρεσκὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς ποιήσομεν· τί δὴ τὸ· ὀπίσω τῆς ἀποστροφῶν ἡμῶν πορευόμεθα; οἱ ἀρξάμενοι βάλλειν ἐπ' ἄροτρον τὴν χεῖρα, καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενοι ἐν τῇ ἀρότρᾳ, τῆς δὲ ὄπισθεν ἐπιλανθανόμενοι, ἀπεστράφησαν τὰ φαῦλα· ἐὰν δὲ τις βαλὼν ἐπ' ἄροτρον τὴν χεῖρα στραφῇ εἰς τὰ ὀπίσω, ὀπίσω τῆς ἀποστροφῶν αὐτοῦ πορεύσεται. ὀπίσω δὲ

* πορεύεται ἐκείνων ἃ ἀπεστράφη, καὶ πάλιν δεσμεῖ ἐπ' ἐκεῖνα ἃ καταλέλοιπεν ἁμαρτήματα· καὶ τῆς ἀκουόντων ἐν ταῦτα, εἴτε κατηχουμένων καταλιπόντων τὸ ἐθνικὸν βίον, εἴτε πιστῶν ἤδη προκοπτόντων ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτείνεσθαι. εἰ βίος ἦν μοχθηρὸς, οὐδὲν

ἄλλο λέγουσι* ἢ καὶ τό· ὀπίσω τῆς ἀποστροφῶν ἡμῶν πορευόμεθα. καὶ ἕκαστος τὰ ἀρεσκὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ, οὐκ ἁπλῶς, ἀλλὰ τῆς πονηρᾶς* ποιήσομεν· ἔστι γὰρ καρδία πονηρὰ, καὶ ἔστι καρδία ἀγαθή· μηδεὶς ἂν ὀπίσω τῆς ἀποστροφῶν ἑαυτοῦ πορευέσθω, μηδὲ τὰ ἀρεσκὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς πιείτω· ἀφ' τοῦτο φεῦ τοὺς ταῦτα ἀπεκινουμένους λέγει κύριος· ἐρωτήσατε δὴ ἐν ἔθνεσι· τίς ἤκουσε τοιαῦτα φοβερὰ, ἃ ἐποίησε σφόδρα παρθένος ἰσραήλ;

* Cod. Va. ἀπεστράφη

* Cod. Va. ἐστὶν

* Cod. Va. πονηρῶν

δόξει ὁ καὶ ταῦτα ἁπλῶς εἰρῆσθαι· ἀλλ' ἐὰν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία ὦν * δεῖ πρόπον ὑπεστραφεῖν πρὸς τὸν θεὸν, * λεγέτωσαν· ἐρωτήσατε δὴ ἐν ἔθνεσι. ἀκούσατε ἃ ἐποίησε φοβερὰ σφόδρα παρθένος ἰσραήλ· βίον γὰρ συγκεύαμεν ἐκείνων τῶν ἁμαρτανόντων, τὰς βίας τῶν ὑπεστραμμένων καὶ πιστευσάντων, καὶ ἰσμεν ὅτι ἐκεῖνοι μὲν φοβερὰ πεποιήκασι τὸν κύριον τῆς δόξης ἀπολέσαντες. ὅτοι δὲ ἐκείνων φοβερὰ ποιησάντων ἐπέστρεψαν πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων τοῦ κόσμου ὑπ' ἐκείνων αἰρεθέντα καὶ ἀποθανόντα· ἐρωτήσατε ἐν τοῖς ἔθνεσι· τίς οἶδεν ταῦτα φοβερὰ ἐποίησε σφόδρα παρθένος ἰσραήλ; μὴ ἐκλείψουσιν ἀπὸ πέτρας μαστοὶ, ἢ χιὼν ἀπὸ τοῦ λιβάνου; ἢ ἐκκλινεῖ ὕδωρ βιαίως αἰώρημα φερόμενον; ὅτι ἐπελάθετό * μου ὁ λαός μου, εἰς κενὸν ἐθυμίασαν, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, τρίβους αἰωνίους, τοῦ ὑπεῖναι πεδίοις τοῦ ἐρχεσθαι ὁδὸν εἰς πορείαν, τοῦ πάξαι τὸν γῆν αὐτῶν εἰς ἀφανισμὸν, καὶ σύριγμα αἰώνιον· διαφορεῖς ὑδάτων ἐνταῦθα εἴρηκε. πρῶτον μὲν ἐν τῷ· μὴ ἐκλείψουσιν ἀπὸ πέτρας μαστοί; δεύτερον δὲ· ἢ χιὼν ἀπὸ λιβάνου; τέλειον δὲ ἐν τῷ· μὴ ἐκκλινεῖ ὕδωρ βιαίως * αἰώρημα φερόμενον; ταῦτα τὰ τρία εἴδη τῶν ὑδάτων αἱ πηγαὶ εἰσι τῶν ὑδάτων, ἃς ὑπεποθεῖ ἡ ἀμοιβὴ τῶν ἐλάφων ψυχὴ τῶν δικαίων. * ὡς αὐ ἕκαστον εἰπεῖν τὸ· ὃν τρόπον ὑπεποθεῖ ἡ ἔλαφος ὑπὲρ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. ὅτως ὑπεποθεῖ ἡ ψυχή μου πρὸς σε ὁ θεός· τίς ἂν ἔλαφος γεγήνεται πολέμιος τῶν τῶν ὄφεων γένοιτο, μηδὲν πάσχων ὑπὸ τοῦ ἰοῦ αὐτῶν, ὡς ἱστορεῖται τοῦ τῶν ἐλάφων; τίς ὅτως ἐδίψησε θεὸν, ὡς αὐ εἰπεῖν· ἐδίψησεν ἡ ψυχή μου πρὸς τὸν θεὸν τὸν ζῶντα; τίς ὅτως ἐδίψησε τοὺς μαστοὺς τῶν πέτρας; ἡ πέτρα ὁ ἦν ὁ χριστός· τίς ὅτως ἐδίψησεν ἀγίου πνεύματος, ὡς αὐ εἰπεῖν· ὃν τρόπον ὑπεποθεῖ ἡ ἔλαφος ὑπὲρ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. ὅτως ὑπεποθεῖ ἡ ψυχή μου πρὸς σε ὁ θεός; ἐὰν μὴ τὰς τρεῖς πηγὰς τῶν ὑδάτων * διψήσωμεν, σοφίας πηγὴν τῶν ὑδάτων εὑρήσομεν· ἔδοξαν δεδιψηκέναι μιᾶς πηγῆς τῶν ὑδάτων, τοῦ θεοῦ ἰουδαῖοι. ἐπειδὴ ὁ οὐκ ἐδίψησεν τὸν χριστὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, οὐκ ἔχουσι πεῖν οὐδὲ ἀπὸ τοῦ θεοῦ· ἔδοξαν δεδιψηκέναι οἱ ἀπὸ τῶν αἱρέσεων χριστὸν ἰησοῦν. ἀλλ' ἐπεὶ οὐκ ἐδίψησαν τὸν πατέρα, ὃν πάμεν καὶ προφήτῃ θεὸν, διὰ τὸν ὑπ' πίνουσιν οὐδὲ ἀπὸ ἰησοῦ χριστοῦ· οἱ ὁ ἕνα μὴ πιστεύοντες θεὸν, ὀξυδενοῦντες ὁ τὰς προφητείας, οὐκ ἐδίψησαν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἐν τοῖς προφήταις. διὰ τοῦτο ὑπὸ πίστεως οὐδὲ ἀπὸ τοῦ κηρύγματος ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἰρηκότος· ἐὰν τις διψῇ, ἐρχέσθω πρός με, καὶ πινέτω· οὐκ ἐκλείψουσιν ὑμῖν ἀπὸ πέτρας μαστοί.

* Cod. Vat. ἡ
* Gibb. λεχεῖ
* Cod. Vat. μου. ἴδε κεῖται
* Cod. Vat. εἶδ
* Cod. Vat. ὁς
* Cod. Vat. διψήσωμεν

A buntur etiam hæc esse dicta simpliciter. Sed cùm ex Gentibus Ecclesia eo quo decet modo conversa fuerit ad Deum, dicetur: *Interrogate nunc in Gentibus: audite quæ fecit horribilia nimis virgo Israël.* Vitam scilicet illorum peccantium cum vita conversorum atque credentium comparemus, & sciemus illos quidem horribilia patrasse occidentes Dominum gloriæ; hos verò illis horribilia patrantibus conversos ad eum qui prò peccatis mundi ab illis è medio sublatus & occisus fuerat. *Interrogate* igitur *in Gentibus*, Ier. 18. 13. *Quis audivit talia horribilia quæ fecit nimis virgo Israël? Nũquid deficient de petra vbera, aut nix de Libano? nũquid declinabit aqua violenter sublata vento? Quia obliti sunt mei populus meus, in vacuum adoluerunt, & infirmabuntur in vijs suis, funiculos sempiternos, ad conscendendum semitas non habentes viam ad iter, ad ponendum terram suam in desolationem, & sibilum sempiternum.* Diversitates aquarum hic retulit: primum quidem in eo: *Numquid deficient de petra vbera?* secundum autem: *aut nix de Libano?* tertium verò in eo: *Numquid declinabit aqua violenter sublata vento?* Hæ tres species aquarum, fontes sunt aquarum quas desiderat justorum anima cervo assimilata; ita vt vnusquisque dicere possit illud: *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum; ita desiderat anima mea ad te Deus.* Quis igitur factus est serpentum inimicus, qui nil patiatur à veneno ipsorum, prout historiæ traditur de ceruo? Quis ita desideravit Deum sic vt dicat, Sitiuit anima mea ad Deum vivum? Quis ita sitivit vbera petræ? *Petra autem erat Christus.* Quis ita sitiuit Spiritum sanctum sic vt dicat: *Quemadmodũ desiderat cervus ad fontes aquarum; ita desiderat anima mea ad te Deus.* Nisi hosce tres fontes aquarum sitiverimus, nullum fontem aquarum reperiemus. Videbantur Iudæi sitire vnicum fontem aquarum Deum; sed quia Christum & Spiritum sanctum minimè sitiebant, de Deo quoque bibere non potuerunt. Videbantur item hæretici sitire Christum Iesum; sed quia non sitiverunt Patrem, qui est Legis ac Prophetarum Deus, idcircò nec de Iesu Christo bibunt. Sed qui vnum quidem servant Deum, sed contemnunt Prophetias, non sitiverunt Spiritum sanctum, qui loquitur in Prophetis: idcircò neque de paterno fonte bibunt, neque de eo qui in templo clamabat & dicebat: *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* Non deficiunt igitur de petra vbera; sed illi dereliquerunt fontem

B
C
D
E
Ioan. 7. 37.

aquæ vivæ; non autem fons aquæ viuæ deseruit ipsos. Etenim à nemine Deus elongat semet ipse; sed qui elongant semetipsos ab eo pereunt. Appropinquat potiùs Deus
Luc. 15. 20. aliquibus, & occurrit venienti ad se. Quando nimirum filius qui devoraverat substantiam reversus fuerat, occurrit ei pater, & pollicetur per Prophetas dicens: Appropinquabo eis sicut tunica corporis ipsius.
Ierem. 23. 23 *Deus* enim, inquit, *appropinquans ego sum, & non Deus de longè, dicit Dominus.* Non deficient igitur de petra vbera, id est aquæ Iesu; vel nix de Libano, id est aquæ paternæ. Etenim Libanus sacrum thymiama est secundùm legem Dei: & super altari libanus offertur perspicuus, æqualis æquali. Et ejusdem nominis est mons hic cum Libano, estque nix de Libano descendens, quemadmodum aqua Spiritus sancti, de qua dicitur:
Ierem. 18. 14 *Numquid declinabit aqua violenter sublata vento?* Etenim vento fertur, non declinat, non effugit aqua Spiritus sancti, sed vnusquisque nostrùm dum peccat, fugit ipsemet bibere de aqua sancti Spiritus. *Quia obliti sunt mei populus meus, in vacuum adoluerunt.* Omnis quidem peccans oblitus est Dei; justus
Psal. 43. 18. autem ait: *Hæc omnia venerunt super nos, & non obliti sumus te, nec injustè egimus in testamento tuo.* Ille autem populus omnino oblitus est Dei, & in vacuum adolevit. Quid porrò sibi velit istud: *In vacuum adoluerunt* considerandum est. Cùm repetiverimus ea quæ in Psalmo 140. dicta sunt, intelligemus quid sit illud: *In vacuum adoluerunt.*
Ier. 18. 15.
Erat autem in Psalmo isto quid simile dictum:
Psal. 140. 2. *Fiat oratio mea sicut incensum in conspectu Dei.* Si igitur justi oratio incensum sit in conspectu Dei, iniqui oratio est quidem incensum; sed istiusmodi incensum, de quo vti & de ipsomet iniquo orante dici possit: *In vacuum adoluerunt*; quemadmodum de
Psal. 108. 7. Iuda scriptum est: *Fiat oratio ejus in peccatum.* Ille quantum ad orationem in vacuum adolevit. Quis porrò sit is qui in vacuum
Exod. 23. 17. adolet, adhuc magis sic intelligemus: *Ter in anno*, inquit, *apparebit omne masculinum tuum coram Domino Deo tuo*, cui statim subjungitur: *Non apparebis in conspectu meo vacuus.* Vnde apparuit Scripturæ sensus oculo sacrarum litterarum explicationem penetranti. Hæc mihi dicta sint in procemio, cùm ad meipsum, tum ad auditores excitandum ad ea quæ lecta sunt attendenda; vt petamus venire Iesum, vt appareat nobis, & quæ hic scripta sunt modò nos doceat. Prophetaverat Ieremias: *Et audivit Paschor*

A ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζωῆς. ἡ πηγὴ ὕδατος ζωῆς ἐγκατέλιπον αὐτούς· καὶ γὰρ ἀπὸ σοῦ θεὸς μακρύνει ἑαυτόν. ἀλλ' οἱ μακρυνόντες ἑαυτοὺς ἀπ' αὐτοῦ ἀπολοῦνται· ἐγγίζει μᾶλλον ὁ θεός * πνεῦν, καὶ ἀπαντᾷ πορευομένῳ πρὸς αὐτὸν· νύνι γὰρ ὁ υἱὸς ὁ κατεφαγὼν τὴν οὐσίαν ἐπανῆλθεν, ἀπήντησεν αὐτῷ ὁ πατήρ. καὶ ἐπαγγέλλεται διὰ τῶν προφητῶν λέγων· ἐγγὺς αὐτοῖς * ὡς ὁ χιτὼν τοῦ χρωτός * αὐτοῦ. θεὸς γὰρ, φησὶν, ἐγγίζων ἐγώ εἰμι, καὶ

B οὐχὶ θεὸς πόρρωθεν, λέγει κύριος· οὐκ ἀπολείψουσιν ἐν ἀπὸ πέτρας μαστοὶ, τὰ ὕδατα τοῦ Ἰησοῦ, ἢ χιὼν ἀπὸ τοῦ λιβάνου, τὰ ὕδατα τὰ πατρικά· καὶ λίβανος γὰρ τὸ θυμίαμα ἱερὸν ὄντι κατὰ τὸν νόμον τοῦ θεοῦ. καὶ προσφέρεται ὅτι τὸ θυσιαστήριον λίβανος διαφανής, ἴσος ἴσῳ· καὶ ὁμώνυμον τοῦ ὄρους τούτου τοῦ λιβάνου, ὃ ἐστι χιὼν ἀπὸ τοῦ λιβάνου κατερχομένη, ὃν τρόπον καὶ ὕδωρ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὅτε ἐν λέγεται· μὴ * οὐκ-

C κλίνει ὕδωρ * βιαίως αἰόμενον φερόμενον; καὶ γὰρ αὐόμενον φέρεται, οὐκ ἐκκλίνει, ἐν φεύγει τὸ ὕδωρ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀλλὰ ἕκαστος ἡμῶν ἁμαρτάνων αὐτὸς φυγὰς γίνεται τοῦ πιεῖν ἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος· ὅτι ἐπελάθετό μου ὁ λαός μου, εἰς κενὸν ἐθυμίασαν· πᾶς * μὲ ὁ ἁμαρτάνων ἐπιλέλησται τοῦ θεοῦ. ὁ γὰρ δίκαιος λέγει· ταῦτα πάντα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐπλαθόμεθά σου, οὐδὲ ἠδικήσαμεν ἐν τῇ διαθήκῃ σου· καίτοι γε ὁ λαὸς ὄντως ἐπελάθετο τοῦ θεοῦ, καὶ εἰς κενὸν ἐθυμίασε· τί γὰρ τό· εἰς κενὸν ἐθυ-

D μίασαν κατανοήσατε· τὰ πρόσω ἐρημία εἰς * τὸν ψαλμὸν ῥηθέν· ἐὰν ἀναλαβόντες, νοήσωμεν τί ἐστι τὸ· εἰς κενὸν ἐθυμίασαν· ἐν γὰρ τῷ ψαλμῷ πιστόν τι εἰρημένον· γενηθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιον * τοῦ θεοῦ· εἰ οὖν ἡ τοῦ δικαίου προσευχὴ θυμίαμα ἐστὶ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ἡ τοῦ ἀδίκου προσευχὴ θυμίαμα μὲ, ἵνα ποιήσῃ γὰρ θυμίαμα, ὡς ἂν λεχθῇ καὶ αὐτὸν καὶ τὸν διχομηνίου ἀδίκου· εἰς κενὸν ἐθυμίασαν. οὗ γὰρ εὐθὺ γέγραπται· γενηθήτω ἡ

E προσευχὴ αὐτοῦ εἰς ἁμαρτίαν· ἐκεῖνος καὶ τὸ προσεύχεσθαι εἰς κενὸν ἐθυμίασε· τίς γὰρ ὁ εἰς κενὸν θυμιῶν, ἢ μᾶλλον ὅπως κατανοήσωμεν· τοῖς τὸν ἐνιαυτὸν, φησὶν, ὀφθήσεται πᾶν ἀρσενικόν σου ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. ὃ δὲ λέγει· ὀπτφέρεται· οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιόν μου * κενός·

ὅθεν ἄφθη ὁ υἱὸς τῆς γραφῆς τῷ ὀφθαλμῷ προσώπῳ τῷ σαφήνειαν τῶν ἱερῶν γραμμάτων· ταῦτά μοι ἐν προοιμίῳ εἴρηται, διεγείρων καὶ ἐγείρων καὶ ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἀκούοντας ὅπῃ δὲ προσέχῃ τοῖς ἀναγνωσθεῖσιν, ἵν' αἰτήσωμεν ἐλθεῖν Ἰησοῦν καὶ * ὀπτφανῆσαι ἡμῖν, καὶ διδάσκῃ νῦν ἡμᾶς τὰ ἐνταῦθα γεγραμμένα· προεφήτευσεν Ἱερεμίας· καὶ ἤκουσε πατὴρ υἱὸς

Cod. Vat. ἐκεῖ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν

* Cod. Vat. προφῆτου

* Chysl. τοῦτον

A filius Emmer Sacerdos verba Prophetiæ. Et quantum quidem ex nudo verborum contextu verosimile fit, ex auditoribus Prophetiæ Ieremiæ non facilè alius quispiam descriptus est nisi Paschor. Curæ autem fuit Scripturæ dicere, cujus filius esset, scilicet Emmer, & appellatum fuisse Sacerdotem; & quem ordinem obtineret in populo, scilicet constitutum fuisse Præfectum domus Domini, eo tempore quo Ieremias prophetabat sermones istos: & adscriptum, auditis sermonibus prophetiæ hujus, Paschorem percussisse Ieremiam, neque ei satis fuisse ipsum percussisse, verùm etiam misisse in cataractam. Curæ item fuit Scripturæ dicere vbinam esset ista cataracta, scilicet in porta Benjamin; eamque cataractam fuisse in loco vbi erat superior contignatio: superior porrò ista contignatio non erat alterius quàm domus Domini. Hæc descripsit Spiritus sanctus contigisse super prophetiâ Ieremiæ; facta verò à Paschore. *Deinde ait* Ierem. 20. 3. *die perendino Paschorem eduxisse Ieremiam de cataracta: & eductus Ieremias Paschori dixit; Quia non Dominus vocavit hoc nomen tuum Paschor*, sed nomen tibi impositum, sicut Iacobo Israël, sicut Abræ Abraham, sicut Saræ Sarra; ita nomen tibi posuit, *Migrantem*: & ideò vocavit te, Migrantem; quia dicit Dominus: *Ecce ego do te in migrationem cum omnibus*; quibus illis? non vxore tua, & filijs tuis, & filiabus tuis; sed *cum omnibus amicis tuis*: & postquam dati fuerint in transmigrationem, cadent amici tui gladio. Deinde quasi diversitas sit cadentibus à gladio, si ceciderint à gladio inimicorum, vel à gladio aliorum, ait amicos illius qui Ieremiam miserat in cataractam casuros in gladio inimicorum suorum. *Et oculi tui*, inquit, *videbunt hæc* quæ vaticinio prædicta sunt: *te autem & omnem Iudam dabo in manus Regis Babylonis*. Et postquam hæc passi fuerint amici tui, etiam migrare facient eos in Babylonem, & trucidabunt eos: nam regem Iuda, cæterosque de Iuda trucidabunt in gladio: & non ampliùs apponitur istud: *Inimicorum suorum*, sicut in prioribus, qui dicti sunt amici Paschoris esse. Deinde ait: *Et dabo omnem fortitudinem civitatis hujus, & omnes thesauros Regis Iuda, & omnes labores civitatis hujus in manus inimicorum suorum*, vt inimici diripiant thesauros, & accipiant prædicta, & abducant Iudam & Regem ejus in Babylonem. *Tu autem ô Paschor*, Ier. 20. 6. *& omnes habitantes in domo tua ibitis in captivitatem in Babylonem, & ibi morieris, & ibidem sepelieris tu & omnes amici tui*, quibus

Ierem. 20. 1.

Ierem. 20. 4

Ierem. 20. 4

Ier. 20. 5.

Ier. 20. 6.

* Cod. Vat. ἐμμὴρ ὁ ἱερεὺς τὴν λόγων τῆς προφητείας· καὶ τοσοῦτον, καὶ ὁ εἰκὸς, ὅσον ὅτι φίλη τῇ ἀνωμαλίας τῆς προφητείας ἀκηκοότων Ἱερεμίᾳ, ἐ παχέως αἰαγράφεσθαι ἄλλος ἀκούσας εἰ μὴ πασχὼρ· ἐμέλησε δὲ τῇ γραφῇ εἰπεῖν, καὶ τίνος υἱὸς ἦν, ὅτι ἐμμὴρ, καὶ ὅτι ἐχρημάτιζεν ἱερεύς· καὶ ποίαν τάξιν εἶχεν ἐν τῷ λαῷ, ὅτι ἦν καθεσταμένος ἡγούμενος οἴκου κυρίου, καὶ τὸν χρόνον Ἱερεμίου προφητεύοντος τοὺς λόγους τούτους. καὶ ἀναγράψαι ὅτι ἀκούσας τὴν λόγων τῆς προφητείας ταύτης πασχὼρ ἐπάταξε τὸν Ἱερεμίαν, καὶ οὐκ ἠρκέσθη τῷ αὐτὸν πεπαταχέναι, ἀλλὰ καὶ ἔβαλλεν αὐτὸν εἰς τινα καταῤῥάκτην· ἐμέλησε τῇ γραφῇ εἰπεῖν καὶ ποῦ ἦν ὁ καταῤῥάκτης, ἐν τῇ πύλῃ τοῦ Βενιαμίν· καὶ ἦν ὁ καταῤῥάκτης ἐν τόπῳ ὑψηλῷ ὑπεράνω. ὑπεράνω δὲ οὐκ ἄλλου τινὸς ἢ τοῦ οἴκου κυρίου· ταῦτα αἰνίγραφεν ὅτι τῇ προφητείᾳ γεγονέναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τῷ Ἱερεμίᾳ. γεγόνεναι δὲ ὑπὸ τοῦ πασχώρ· εἶτα φησὶ τῇ ἐπαύριον ὁ πασχὼρ ἐξήγαγε τὸν Ἱερεμίαν ἐκ τοῦ καταῤῥάκτου. καὶ εἶπεν εὐαρεστὴς ὁ Ἱερεμίας τῷ πασχώρ· ὅτι οὐ κύριος τοῦτο ὄνομα ἐκάλεσέ σε τὸ πασχὼρ, ἀλλὰ ὄνομά σοι τέθεικε), ὡς τῷ Ἰακὼβ Ἰσραὴλ, ὡς τῷ Ἄβραμ Ἀβραάμ, ὡς τῇ Σαρᾷ Σαῤῥᾶ. ὅτως σοι ὄνομα τέθεικε, μέτοικον. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀλεσέ σε, μέτοικον. ἐπειδὴ γὰρ λέγει κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμί σε εἰς μετοικίαν * σὺν πᾶσι. τίσιν; οὐχὶ γυναικί σου, οὐ υἱοῖς σου, καὶ θυγατράσι σου. ἀλλὰ σὺν τοῖς φίλοις σου. καὶ ἔσται * δοθῇ εἰς μετοικίαν, πεσοῦνται οἱ φίλοι σου μαχαίρᾳ· ἵνα ὡς διαφορὰς ἔσῃς τοῖς πεσοῦσιν ἀπὸ μαχαίρας, ἐὰν πέσωσιν ἀπὸ μαχαίρας ἐχθρῶν, ἢ ἀπὸ μαχαίρας ἄλλων, φησὶ πεσεῖται τοὺς φίλους τοῦ βαλόντος τὸν Ἱερεμίαν εἰς τὸν καταῤῥάκτην εἰς μάχαιραν ἐχθρῶν αὐτοῦ· καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου, φησὶν, ὁρῶν) ταῦτα προφητεύουσιν· σὺ δὲ καὶ πάντα τὰ ἰούδα δώσω εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος· μὴ δὲ πάθῃς ταῦτα τοὺς φίλους σου, καὶ μετοικίσουσιν αὐτοὺς εἰς βαβυλῶνα, καὶ κατακόψουσιν αὐτούς. τὸν βασιλέα ἰούδα, καὶ τοὺς ἀπὸ ἰούδα κατακόψουσιν ἐν μαχαίρᾳ. καὶ οὐκέτι * προσθήσει τὸ ἐχθρῶν αὐτῶν, ὡς ἐπὶ τῶν προτέρων, οἱ εἰρηνεῖται φίλοι εἶ) τὸ πασχὼρ· εἶπε φησὶ· καὶ δώσω πᾶσαν τὴν ἰσχὺν τῆς πόλεως ταύτης, καὶ πάντας τοὺς θησαυροὺς τοῦ βασιλέως ἰούδα, καὶ πάντας τοὺς πόνους τῆς πόλεως ταύτης εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν, ἵνα οἱ ἐχθροὶ διαρπάσωσι τοὺς θησαυροὺς, καὶ λάβωσι τὰ προειρημένα, καὶ ἀγάγωσι τὸν ἰούδαν καὶ τὸν βασιλέα αὐτῶν εἰς βαβυλῶνα· σὺ δὲ ὦ πασχὼρ, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου * πορεύεσθε ἐν αἰχμαλωσίᾳ εἰς βαβυλῶνα, καὶ ἐκεῖ ἀποθανῇ, * ἐκεῖ

* Cod. Vat. ἐκεῖ τοῦτο

* Cod. Vat. διεῖς

* Cod. Vat. προσθήσει

* Cod. Vat. τηρεῖσθαι

* Cod. Vat. ὁ ἐκεῖ

prophetasti eis falsa. Oportebat intercidere conclusionem vniversam, & declarare sensum ejus profundum, si capimus ipsum. Cæterùm lectionem ac textum ejus quilibet, qui diligenter & non obiter litteris incumbit, posset vel sic intelligere. Quid sibi igitur hæc volunt? Hic labor est proponere sensum harum Scripturarum: & sanè confiteor me per meipsum non posse hæc exponere, sed opus habere apparitione virtutis Iesu, in quantum sapientia est, quà verbum, quà veritas, vt apparitio ipsius faciat
Ier. 20. 1. lucem in facie animæ meæ. *Et audivit Paschor filius Emmer Sacerdos (& hic constitutus erat Præfectus domus Domini) Ieremiam prophetantem sermones istos; & percussit eum,* &c. Habebant etiam incantatores Ægyptiorum virgas, illam Moysis & Aaronis deglutire volentes, quas vt non ex Deo existentes illa Aaronis devoravit: ad hoc enim ipsa satis erat etiam sine virga Moysis. *Percussit* itaque *Ieremiam Prophetam Paschor.* Et de more additur vox illa: *Prophetam.* Hic siquidem percutiens Ieremiam, Prophetam
Act. 23. 2. percussit. Quin & in actis scriptum reperitur, quemdam Ananiæ Principis Sacerdotum jussu percussisse Paulum: quamobrem
Ibid. 3. Paulus ei dixit: *Percutiet te Deus, paries dealbate.* Et vsque nunc iniqui Principis Sacerdotum sermonis jussu castigati Ebionæi verberant Apostolum Iesu Christi verbis contumeliosis: & Paulus ad istiusmodi sermonem Principis Sacerdotum ait: *Percutiet te Deus.* Et est istiusmodi Princeps Sacerdotum ex superficie speciosus, & paries dealbatus, intus scatens ossibus mortuorum, & omni immunditiâ. Quid autem dico de Paulo & Ieremia? ipse meus Dominus Iesus
Esaia 50. 6. Christus ait: *Dorsum meum dedi ad flagella, & maxillas meas ad alapas; faciem verò meam non averti ab impudentia sputorum.* Hæc simplices intelligunt de isto tantum tempore, quando ipsum flagellavit Pilatus, quando consilium inierunt adversus eum Iudæi; ego autem video Iesum quotidie dantem dorsum suum ad flagella. Ingredere Iudæorum synagogas, & vide Iesum ab ipsis linguâ blasphemiæ flagellatum: vide illos de gentibus congregatos consilium ineuntes adversus Christianos: quo pacto Iesum capiant: atque ipse dorsum suum dat ad flagella. Considera Verbum Dei maledictis lacessitum, odio habitum ab infidelibus: vide vt maxillas dederit ad alapas; & cùm
Luc. 6. 29. docuerit, vt, si quis te percusserit in vna maxilla, obvertas illi & alteram, ipse id ip-

A παφήσῃ συ καὶ πάντες οἱ φίλοι σου, οἷς πεπροφητεύσας αὐτοῖς ψευδῆ· ἔδει ὑπερτέμνεσθαι τὴν παρεκκοπὴν ὅλην, καὶ σαφηνίσαι * ὁ νόημα αὐτῆς ὁ βαθύ, εἴγε χωρῶμεν αὐτό· * ἀλλὰ τίν λέξιν καὶ τὸ ῥητὸν αὐτό, ὃν καὶ ὁ τυχὼν ὑπισχνεῖται ὑπιμελῶς τοῖς γράμμασι, καὶ μὴ ἐκ παρέργου διώασθαι, κἂν ὅπως νοήσαι· τί ἂν βούλεσθαι τοῦτο; ἐνθάδε ὁ ἀγών ὅτι πρόσεστι τὸ βύλημα τούτων τῶν γραμμάτων * καὶ δὲ ὁμολογῶ κατ' ἐμαυτὸν μὴ δυνάσθαι αὐτὸ διηγήσασθαι,

B ἀλλὰ δεῖσθαι ὡς πρόσεστιν ὑπιφανείας τῆς δυνάμεως Ἰησοῦ καθ' ὃ σοφία ἐστί, καθ' ὃ λόγος, καθ' ὃ ἀλήθεια, ἵνα ἡ ὑπιφάνεια αὐτοῦ ποιήσῃ φῶς ὑπὲ τῶν πρόσωπον τῆς ψυχῆς * μου· καὶ ἤκουσι παχὼρ ὁ υἱὸς ἐμμὴρ ὁ ἱερεὺς. καὶ οὗτος ὢν κατεσαμῶνος ἡγούμενος οἴκου κυρίου. τὸν Ἱερεμίαν τὸν προφητεύοντος τοὺς λόγους τούτους. καὶ ἐπάταξεν αὐτόν, καὶ πα ἐξῆς· οἶμαι καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τὴν αἰγυπτίων ῥάβδους, τὰς βουλομένας τὴν μωυσέως καταβαλεῖν, καὶ ἀαρών, ὡς οὐκ ὄσας ἀπὸ

C * θεοῦ. κατέπιεν αὐτὰς ἡ τῶν ἀαρών. ἤρκει γὰρ καὶ παρὸς τούτῳ αὐτῇ, καὶ χωρὶς τῆς μωυσέως ῥάβδου· ἐπάταξε τοίνυν ἱερεμίαν τὸν προφήτην ὁ παχώρ. καὶ μετὰ * ἡδοῦς προσκείσεται καὶ τό· τὸν προφήτην· ἐνθάδε μὲν οὖν ὁ πατάξας τὸν ἱερεμίαν, τὸν προφήτην ἐπάταξεν· ἀναγέγραπται ὅτι ὃν τὸν προφήτην ἐπάταξεν ἐπάταξέ τις τὸν παῦλον ὑπὸ ἀνανίου τοῦ ἀρχιερέως κελευσθείς· διὸ εἴρηκεν ὁ παῦλος· τύπτειν σε μέλλει ὁ θεός, τοῖχε * κεκονιαμένε· καὶ μέχρι νῦν ὑπὸ τῶν ἀρχόμενα ἀρ-

D χιερέως λόγον πρεσβευόμενοι ἐλεεινοῖς τύπτουσι τὸν ἀπόστολον Ἰησοῦ χριστοῦ λόγοις δυσφήμοις. καὶ παῦλος φησὶ πρὸς τὸν τοιοῦτον λόγον * ἀρχιερέως τό· τύπτειν σε μέλλει ὁ θεός· καὶ ἔστιν ὁ τοιοῦτος ἀρχιερεὺς ὀξὺ ὑπιπολῆς ὢν ἀφρός, καὶ τοῖχος * κεκονιαμένος, ἔσωθεν γέμων ἰσχίων νεκρῶν, καὶ πάσης ἀκαθαρσίας· τί γὰρ λέγω ἀεὶ παῦλον καὶ ἱερεμίαν; αὐτὸς μου ὁ κύριος Ἰησοῦς χριστός φησι· τὸν νωτόν μου ἔδωκα εἰς μάστιγας, τὰς δὲ σιαγόνας μου εἰς ῥαπίσματα. τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ἀπε-

E στρεψα ἀπὸ αἰσχύνης ἐμπτυσμάτων· τοῦτο οἱ ἀκέραιοι ἴσασιν ὑπὲρ τὸ πρόσωπον χριστοῦ, ὅτε ἐμαστίγωσεν αὐτὸν ὁ πιλάτος, ὅτε ἐβουλεύσαντο κατ' αὐτοῦ ἰουδαῖοι. ἐγὼ δὲ βλέπω τὸν Ἰησοῦν καθ' ἡμέραν διδόντα τὸν νωτὸν αὐτοῦ εἰς μάστιγας· εἰσελθε εἰς τὰς τῶν ἰουδαίων συναγωγαί, καὶ ἴδε τὸν Ἰησοῦν ὑπὸ αὐτῶν τῇ γλώσσῃ τῆς βλασφημίας μαστιγούμενον. ἴδε τοὺς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν συναγομένους, βουλευομένους κατὰ χριστιανῶν, τίνα τρόπον λαμβάνωσι τὸν Ἰησοῦν. κἀκεῖνος τὸν ἑαυτοῦ νῶτον δίδωσιν εἰς μάστιγας· κατανοεῖ ὑβριζόμενον τὸν τοῦ θεοῦ λόγον κακολογούμενον, μισούμενον ὑπὸ τῶν ἀπίστων. ὅσα ὅτι τὰς σιαγόνας ἔδωκεν εἰς ῥαπίσματα. καὶ διδάξας, ὅτι ἐὰν τύπῃ

τύπτει τίς σε εἰς τὸν σιαγόνα, γρίφον καὶ τοῦτο ἄλλου, αὐτὸς οὐδὲ ποιεῖ· ποσῶν αὐτὸν ῥαπίζουσι, καὶ μαστιγοῦσι, καὶ σιωπᾷ, καὶ οὐ λαλεῖ. οὐκοῦν ἐρεῖς· μὴ λαλῶν ἐν τοῖς μαστιγοῦσιν· καὶ ὁ τοιοῦτος μέχρι τοῦ δεῦρο Ἰησοῦς οὐκ ἀπέστρεψεν ἀπὸ αἰσχύνης ἐμπτυσμάτων· τίς τοῦ ἐξουθενίζοντος τὸν διδασκαλίαν καὶ οὐκ ἐνεῖ ἐμπτύει μέχρι τοῦ δεῦρο τοῦ Ἰησοῦ αἰσχυνόμενος; * ἢ ἀκολουθεῖ τοῦ πεπαῖχθαι τῷ προφήτῃ, δυνήσεσθαι τοὺς παιζομένους. ὡς φέρ' εἰπεῖν τὸν ἀπόστολον, καὶ εἴ τις ἄλλος πεπαίχθαι, * παιχθήσῃ καὶ σὺ καὶ αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν· ἐπαίχθη γὰρ καὶ παρὰ τοῦ Ἱερεμίου τῷ προφήτῃ, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὸ καταῤῥάκτῃ, ὃς ἦν ἐν τῇ πύλῃ Βενιαμίν· τοῦ ὑψοῦν τοῦ * Βενιαμὶν ὁ καταῤῥάκτης ἦν· τοῦ Βενιαμὶν κληρονομία ἐστὶν ἡ Ἱερουσαλὴμ, ἐν ᾗ ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ τῶν θείων ἀναγνωσμάτων, * ὡς εὑρήσεις ἐν τῷ ἀναγραμμένῃς κληρονομίας ἐν τῇ τοῦ ναοῦ· ἐπεὶ οὖν ὁ ναὸς ἦν ἐν τῇ κληρονομίᾳ τοῦ Βενιαμὶν, ὃς ἑρμηνεύεται, υἱὸς δεξιᾶς. οὐδὲν γὰρ ἐστιν ἀειτερὸν τοῦ τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο οὖν βάλλει εἰς τὸν καταῤῥάκτην, ὃς ἦν ἐν πύλῃ Βενιαμὶν * τοῦ ὑψοῦν ἐν οἴκῳ κυρίου· ἔβαλε τῷ προφήτῃ εἰς τὸ καταῤῥάκτῃ. καὶ ἡμεῖς παρακαλοῦμεν, ἵνα λαβόντες τοῦ τὸν Ἱερεμίαν εἰς τὸ ὑψοῦν αὐτὸν ἐν οἴκῳ κυρίου· ὑψοῦν γὰρ τὸν ὑψηλὸν καὶ ἐπιφανῆ δείξω * τῆς γραφῆς, ὅτι μαρτυρεῖ τοῖς ἁγίοις, * ὅπου εἰς τὰ ὑψοῦν τοῦ προφήτου ἐπεδέξατο· ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν ἀναγράφεται χρεία ὑποδεξαμένου τὸν ἠλίαν τὸν προφήτου ἐν * σαρεφθὰ τῆς σιδωνίας, ἥνις εἰς τὸ ὑψοῦν αὐτῆς ἐξένισε τὸν προφήτου. καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ τὸν ἐλισαιοῦν ὑποδεξαμένου, οὐτοῦ ἐποίησεν αὐτοῦ οἶκον εἰς τὸ ὑψοῦν· ὁ ὁ ἀμφιβόλους ὁρόζας ἐπεσεν ἀπὸ τοῦ ὑψοῦν· καὶ τοῦ Ἰησοῦ ἐντέλλεται μὴ καταβαίνειν ἐκ τοῦ δώματος· ὅταν γὰρ, φησὶ, πάθε καὶ τάδε γένηται, τότε ὁ ὢν τοῦ δώματος μὴ καταβάτω ἄρας τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ· ὁ ἐν τοῖς δικαίοις φεύγων, * οὐκ μὴ εἰς δῶμα μὴ ἀναβαινέτω, ἀλλ' ἐκ τοῦ δώματος μὴ καταβαίνετω ἄρας τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ· καλὸν * ὂν ἐν ὑψοῦσι εἶ), καλὸν ἐν δώμασιν τοῦ εἶ), καὶ ἄρα τοῦ τυγχάνειν· καὶ οἱ θαυμάσοι οἱ ἀπόστολοι, ὡς ἐν τῇ προφέσει ἀναγράφεται αὐτοῦ, ἡνίκα ὅτι ὁ ἀεὶ ὄντων αὐτῶν ἐρόλαζον τῇ φωνῇ καὶ τῷ λόγῳ τοῦ θεοῦ, ἐν ὑψοῦσι ἦσαν. καὶ ἐπεὶ ἦσαν ἐν ὑψοῦσι, ἐκ ἦσαν καὶ τοῦ. διὰ τοῦτο ἐφθέγγοντο αὐτοῖς διαμερίζοντα γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός· ἀλλὰ καὶ πέτρος ἡνίκα αὐτὸν πέμπει τὸν ὄχλον τοῦ θεῷ, αὐτὸν εἰς τὸ δῶμα. καὶ εἰ μὴ ἀναβεβήκει εἰς τὸ δῶμα,

A sum faciat. Tot tantique ipsum alapis percutiunt, & flagellant, & silet, & non loquitur: scribitur enim: Inter flagellandum non locutus. Et faciem vsque modo Iesus non avertit ab ignominia sputorum. Quis eorum qui contemnunt doctrinam non quodammodò conspuit vsque in hunc diem Iesum sustinentem? Iam restat, vt post percussionem Prophetæ, percussos enumeremus; vt verbi gratiâ Apostolum: & si quis alius percussus est, proponendus etiam in ipso Iesus. *Percussit itaque Paschor Ieremiam Prophetam, & misit eum in cataractam, quæ erat in porta Benjamin*: contignationis superioris Benjamin erat cataracta. Portio hæreditatis Benjamin est Ierusalē, in qua Templum Dei divinarum lectionum, prout reperies ex descriptione distributionis hæreditatis in libro Nave. Quoniam igitur templum erat in distributione hæreditatis Benjamin, qui interpretatur, Filius dexteræ; (nihil enim sinistrum est in templo Dei;) idcircò hic mittit in cataractam, quæ erat in porta Benjamin contignationis superioris in domo Domini. Misit Prophetam in cataractam. Et nos adhortamur, vt sumentes modò Ieremiam in superiorem contignationem ascendamus in domo Domini. Supremam porrò contignationem ostendam esse sublimem & excelsum Scripturæ sensum, quando testatur Sanctis, quòd in superiore contignatione Prophetas excepetint. In libro tertio Regum describitur vidua excipiens Heliam Prophetam in Sarephtha Sidoniæ, quæ in superiore contignatione sua excepit hospitio Prophetam: & in libro quarto quæ Elisæum suscepit, præparavit ipsi habitaculum in superiori contignatione. Peccator verò Ochozias cecidit de superiori contignatione. Sed & tibi Iesus præcipit non descendere de tecto: Quando enim, inquit, hæc & hæc contigerint, *tunc qui in tecto est, non descendat tollere aliquid de domo sua.* Qui in persecutionibus fugit, ne in tectum ascendat, sed neque de tecto descendat tollere aliquid de domo sua. Bonum est igitur in superioribus esse contignationibus, bonum est in tectis versari, & sursum alibi existere. Sed & admirandi Apostoli, prout in Actis eorum describitur, quando in vnum congregati vacabant orationibus & verbo Dei, in superiori contignatione erant: & quoniam erant in superiori contignatione, non erant infra; ideò apparuerunt eis dispertitæ linguæ quasi ignis. Quin & Petrus quando offerebat preces Deo, *ascendit in superiora*; & nisi in su-

Matth. 24. 17.

Act. 1. 13.

Act. 10. 9.

periora domus ascendisset, non vidisset descendens de cælo vas velut linteum quatuor initijs submitti de cælo. Sed & illa quæ eleëmosynas faciebat *Tabitha, quæ interpretata dicitur Dorcas*, inferne non erat, sed in cœnaculo, quando ascendens Petrus ipsam à mortuis suscitavit. Nec non Iesus hocce festum, cujus symbolum facimus Pascha, celebraturus vnà cum discipulis suis, suscitantibus illis: *Vbi vis paremus tibi pascha?* dixit: *Euntibus vobis occurret homo lagenam aquæ baiulans, sequimini eum: ipse ostendet vobis cœnaculum grande stratum, scopis mundatum, paratum, ibi parate.* Qui pascha facit vt Iesus vult, infra cœnaculum est; sed si quis celebret cum Iesu, superiùs est in cœnaculo magno, in cœnaculo scopis mundato, in cœnaculo exornato & vacuo: si autem ascenderis cum eo vt pascha celebres, dat etiam tibi panem benedictionis corpus suum, & sanguinem suum præbet. Ideò adhortamur vos, ascendite in sublime, levate in altum oculos vestros. Quin & mihi dum doceo divinus sermo ait: *Super montem excelsum ascende qui euangelizas Sion: exalta in fortitudine vocem tuam qui euangelizas Ierusalem: exaltate, nolite timere.* Hæc propter Paschor, quia cùm adesset cœnaculum in domo Domini, in porta Benjamin, non in cœnaculum adduxit Prophetam, sed misit ipsum in cataractam deorsum: & factum est postridie: *Et eduxit Paschor Ieremiam de cataracta.* O Domine Iesu iterùm veni, declara mihi etiam hæc, & iis qui ad spiritalem cibum sumendum accesserunt, quomodo postridie eduxit ipse Ieremiam de cataracta. Quãdo nimirum instat dies hodierna (hodie est autem omne præsens sæculum) si peccator in cataractam deorsum mittit Prophetam, cùm lusum fuerit præsenti die, & crastina venerit, tunc ipsum educit pœnitens de cataracta. Deinde dicit ei Ieremias quid passurus sit Paschor: quid ait illi? *Non Paschor vocavit nomen tuum, sed nigrantem.* Ideò hæc dicit Dominus: Futurum est vt transmigret secundùm meritum peccatorum suorum Paschor hic in Babylonem, non solus, sed etiam cum amicis suis: traditur enim Nabuchodonosori, & in confusionem abit, & punitur pro peccatis suis, quia misit Prophetam in cataractam. Quinam sunt igitur amici Paschoris à nigredine oris sic denominati? omnes qui sermones ejus excipientes simul ab oris illius nigredine denigrantur; qui nigredinis dogmata suscipiunt, & ca-

Act. 9. 36.
Marc. 14. 12.
Luc. 22. 9.
Isaia 40. 9.
Ier. 20. 3.
Ier. 20. 3.

A οὐκ αὐ * εἶδεν ὀζ ἐρχομὸ καταβαίνον σκεῦος ὡς * Cod. Vat. ὀθόνιον τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιέμενον ἐκ τῶ οὐρανῶ· ἀλλὰ καὶ ἡ τὰς ἐλεημοσυνὰς ποιοῦσα Ταβιθὰ, ἥτις ἑρμηνευομένη λέγεται Δορκὰς, κάτω οὐκ ἦν, ἀλλ' ἐν τῶ ὑπερῴῳ, ὅτε αὐτὰς ἐκ νεκρῶν ἀνέστησεν αὐτὴν ἀπὸ τῶ νεκρῶν· ἀλλὰ καὶ ἰησοῦς τὰ αὐτὰ τὴν ἑορτὴν, ἧς τὸ σύμβολον ποιοῦμεν τὸ πάσχα, μετὰ τῶν μαθητῶν, πεντεκαιδεκάτῃ ἀπὸ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι τὸ πάσχα; εἶπε· * πορευομένων ὑμῶν ἀπαντήσει ὑμῶν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων, ἐκεῖνον ἀκολουθήσατε. ἐκεῖνος ὑμῖν δείξει * ἀνάγαιον μέγα, ἐστρωμένον, σεσαρωμένον, ἕτοιμον, ἐκεῖ ἑτοιμάσατε· τὸ πάσχα ποιῶν ὡς ἰησοῦς βούλεται, κάτω ἐστὶ τῶ * ἀναγαίου. ἀλλὰ εἴ τις ἑορτάζει μετὰ τῶ ἰησοῦ, ἄνω ἐστὶν ἐν * ἀναγαίῳ μεγάλῳ, ἐν * ἀναγαίῳ σεσαρωμένῳ, ἐν * ἀναγαίῳ κεκοσμημένῳ καὶ * ἐρημῳ. ἐὰν δὲ ἀναβῇς μετ' αὐτὸ ἵνα ἑορτάσῃς τὸ πάσχα, δίδωσί σοι καὶ τὸν ἄρτον τῆς εὐλογίας τὸ σῶμα ἑαυτὸ, καὶ τὸ αἷμα ἑαυτὸ γεύεσθαι· διὰ τοῦτο παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ἀναβαίνετε εἰς ὕψος, ἄρατε εἰς ὕψος τοὺς ὀφθαλμοὺς * ὑμῶν· καὶ νῦν τὸ ἐὰν διδάσκω τὸν θεῖον λόγον φησὶν ὁ λόγος· ἐπ' ὄρους ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος σιών· ὕψωσον τῇ ἰσχυῖ τὴν φωνήν σου ὁ εὐαγγελιζόμενος ἱερουσαλήμ. ὑψώσατε, μὴ φοβεῖσθε· ταῦτα διὰ τὸν πασχὼρ, ὅτι παρακειμένου τὸ ἀνάγαιον ἐν τῶ οἴκῳ κυρίου, ἐν πύλῃ βενιαμὶν, οὐκ εἰς τὸ ἀνάγαιον εἰσέβασε τὸν προφήτην, ἀλλὰ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὸν καταῤῥάκτην κάτω καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον. καὶ ἐξήγαγε πασχὼρ τὸν ἱερεμίαν ἐκ τῶ καταῤῥάκτου· ὦ κύριε ἰησοῦ πάλιν ἦκε, σαφήνισέ μοι καὶ ταῦτα, καὶ τοῖς ἐληλυθόσιν ὅτι τὴν πνευματικὴν τροφὴν, πῶς τῇ ἐπαύριον ἐξάγει αὐτὸς τὸν ἱερεμίαν ἐκ τῶ καταῤῥάκτου; ὅσον μὴ δὲ ἐστέκειν ἡ σήμερον ἡμέρα. σήμερον * δὲ ἐστὶ πᾶς αἰὼν ὁ αἰών. * ἐὰν εἰς τὸν καταῤῥάκτην κάτω βάλῃ τὸν προφήτην ὁ ἁμαρτωλὸς, ἐὰν δὲ * παύσῃ ἡ σήμερον ἡμέρα, καὶ ἡ αὔριον ἔλθῃ, τότε αὐτὸν ἐξάγει μετανοήσας ἀπὸ τῶ καταῤῥάκτου· εἶτα λέγει αὐτῷ ὁ ἱερεμίας ἃ πείσῃ ὁ πασχὼρ. τί λέγει αὐτῷ, ὁ πασχὼρ ἐκάλεσε ὄνομά σου, ἀλλ' ἢ μέλαιναν· διὰ τοῦτο λέγει κύριος· μηδὲν μετοικίζεσθαι κατὰ τὴν ἀξίαν τῶν ἁμαρτημάτων ὁ πασχὼρ οὗτος εἰς βαβυλῶνα, ὁ μόνος, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν φίλων αὐτοῦ. παραδίδοται γὰρ τῶ ναβοχοδονόσορ, καὶ εἰς τὴν σύγχυσιν ἄπεισι, καὶ κολάζεται διὰ τοῖς ἁμαρτήμασιν αὐτοῦ, ἐπεὶ ἔβαλε τὸν προφήτην εἰς τὸν καταῤῥάκτην· τίνες οὖν οἱ φίλοι τοῦ πασχὼρ τοῦ ἐπωνύμου τὸν μελαίνας τοῦ σώματος; πάντες οἱ τοὺς λόγους αὐτοῦ παραδεξάμενοι συμμελανωθέντες τῶ σώματι αὐτοῦ τῶ μεμελανωμένῳ. οἱ δόγματα μελανότητος

* Cod. Vat. ἐκεῖ
* Cod. Vat. πορευομένου τοῦ ἀνθρώπου
* Cod. Vat. ἀναγαίου
* Cod. Vat. ἀναγαίῳ
* Cod. Vat. ἀναγαίῳ
* Cod. Vat. ἀναγαίῳ
* Cod. Vat. ἀναγαίῳ
* Cod. Vat. ἡμῶν
* Cod. Vat. ἐστὶν
* Cod. Vat. ἐὰν δὲ

παραδεξάμενοι, καὶ ποιοῦσιν μαχαίρᾳ ἐχθρῶν αὐτῶν. οἱ ὑπὸ τὴν κλάσιν πεσόντες. ὅτοι εἰσὶν οἱ τοῖς μαχαίραις ἔχοντες, καὶ ποιοῦντες πίπτειν αὐτούς. τοῦτο οὖν ὁ λόγος προφητεύει, καὶ φησι· καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψονται. τοῦτό φησι τὰ προφητευόμενα ὄψονταί σε οἱ ὀφθαλμοί· καί σε καὶ πόλιν ἰδοὺ δώσω εἰς χεῖρας βασιλέως Βαβυλῶνος· ὡς ἐὰν καταληφθῇ ἰδοὺ. ὅτως ἁμαρτωλὸς, ὡς ἄξιος εἶ τοῦ βασιλέως Βαβυλῶνος, * τουτέστι τῆς συγχύσεως, παραδοθήσεται αὐτῷ. καὶ ὁ βασιλεὺς Βαβυλῶνος παραλαμβάνει τοὺς ἁμαρτάνοντας· βασιλεὺς δὲ Βαβυλῶνος τῷ μὲν πόνῳ ἐστὶν, ναβυχοδονόσορ. τῷ δὲ πόνῳ ἀναγωγῷ, ὁ πονηρός. τούτῳ δὲ παραδίδοται ὁ ἁμαρτωλὸς, ἐπεὶ ὅτιν ἀμφότερα ἐχθρὸς καὶ σκληρός. ὅπερ δὲ αὐτῷ παραδίδοται ὁ ἁμαρτωλὸς, παῦλος σε διδάξατο. ὅπου μὲν λέγων περὶ φυγέλλου καὶ ἑρμογένους, οὓς παρέδωκα, * φησὶ, τῷ σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν· ὅπου δὲ περὶ τοῦ πεπορνευκότος· σωμαχθέντων ὑμῶν, καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος, σὺν τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου ἰησοῦ *, κέκευκα παραδοῦναι τὸ φιλῶτον τῷ σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ * κυρίου ἰησοῦ· ὅτεν παραδίδοται ὁ πασχὼν σὺν τῇ τοῦ σώματος μολυνσίᾳ εἰς χεῖρας τοῦ βασιλέως τοῦ Βαβυλῶνος, καὶ * μετοικίσουσιν αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ κατακλήσουσιν αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ. καὶ δώσω τὴν ἰσχὺν πάσαν τῆς πόλεως ταύτης· * δύσκολος εἰπεῖν ὅτι προφητεύεται περὶ τῆς ἱερουσαλὴμ ταύτης. παραδίδοται γὰρ πᾶσα ἡ ἰσχὺς αὐτῆς, καὶ τὰ ὑπηρεσίαι, ὅτε τῷ βαβυλωνίων βασιλεῖ· δύσκολος εἰπεῖν ὅτι προφητεύεται ταῦτα περὶ τῆς πόλεως ταύτης, ἐν τοῖς χρόνοις τῆς σωτηρίας χρόνοις παραδοθείσης τοῖς πολεμίοις, καὶ εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπελαυνθῆναι οἱ υἱοὶ τῆς ἱερουσαλὴμ, καὶ κατεσκάφη ἡ πόλις· ἐὰν δὲ ἐξετάσῃς τὰ πράγματα, καὶ * πόλιν βλέπῃς, μὴ τοὺς λίθους, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους, οὐχὶ ὅτι κάκεινη ἡ ἱερουσαλὴμ, οἱ ἄνθρωποι παρεδόθησαν εἰς χεῖρας βασιλέως Βαβυλῶνος. ἀφ' τοῦ ὅτι τῷ χειρὶ ἀσεβείας καὶ ἁμαρτίας· καὶ σὺ ἱερουσαλὴμ εἶ νῦν· ἐὰν δὲ ἀπελθῇ τῆς ἱερουσαλὴμ νῦν ὁ λόγος, φοβήθητι, μήποτε σὺ, ἐὰν ἁμαρτάνῃς, ἱερουσαλὴμ * ἡ ἁμαρτωλὸς, καὶ παραδίδοσαι, ἵνα μηκέτι ᾖς ἱερουσαλὴμ, ἀλλὰ βαβυλὼν γένῃ καὶ σύγχυσις, παραλαμβάνοντος σε ναβυχοδονόσορ τοῦ * βαβυλῶνος βασιλέως· καὶ πόνος τὸν πόνον ἱερουσαλὴμ παραδίδωσιν· πῶς πόνος τὸν πόνον παραδίδωσιν; ἐὰν μὴ ὁ ἀγωνίσασθαι καὶ ἀγωνίσασθαι παραδῷ τῷ, καὶ ἁμαρτάνῃ, πόνοι οἱ πόνοι σε ἐλκύσουσιν εἰς τὰς χεῖρας ναβυχοδονόσορ· πῶς πόνοι οἱ πόνοι σε * ἀπεχθήσεται σοι; ἐὰν πάσῃς μὴ ὁ πολλὰ κάμνειν ὑπὲρ ἀληθείας;

* Cod. Vat. τῆς συγχ.

* Cod. Vat. τῷ θεῷ.

* Cod. Vat. χωσθ.

* Cod. Vat. κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ

* Cod. Vat. μεθικίζουσιν

* Cod. Vat. ἀνχωρίς. Cod. Vat. ἰσχύς

* Cod. Vat. πόλιν

* Cod. Vat. ἡ

* Χ. Σεβυλὼν ὁ, ἡ Σεβυλὼν ὁ βαβυλωνίων

* Χ. ἀπὸ χείρος Cod. Vat. ἀπεχθήσεται

dent gladio inimicorum suorum; qui ad pœnas ordinati sunt; qui cùm habeant gladios, faciunt eos cadere; de quibus hic sermo vaticinatur, & ait: *Et oculi tui videbunt;* hæc scilicet quæ prophetata sunt *oculi videbunt. Et te & omnem Iudam dabo in manus Regis Babylonis.* Sicut cùm comprehensus fuit Iuda; sic peccator, tamquam qui mereatur esse Regis Babylonis, id est confusionis, tradetur ipsi: & Rex Babylonis assumit peccatores. Cæterùm Rex Babylonis secundùm historiam quidem est, Nabuchodonosor; secundùm anagogen, verò, iniquus: huic autem traditur peccator, quia nimirum simul vtrumque est inimicus & exactor: quòd autem ipsi peccator tradatur, Paulus te docebit; vbi quidem loquens de * Phygello & Hermogene, *quos tradidi*, inquit, *Satanæ, vt discant non blasphemare:* vbi autem agit de fornicario: *Congregatis*, inquit, *vobis, & meo spiritu, cum virtute Domini nostri Iesu, judicavi tradere hujusmodi Satanæ in interitum carnis, vt spiritus salvus sit in die Domini nostri Iesu Christi.* Itaque traditur Paschor hic ob oris sui nigredinem in manus Regis Babylonis, & *migrare facient eum in Babylonem, & trucidabunt eos in gladio: & dabo fortitudinem omnem civitatis hujus.* Breviter dicendo vaticinatur hæc de Ierusalem: tradita est enim omnis virtus ejus, & quæ subjunguntur, tunc Regi Babyloniorum. Promptè dicendo vaticinatur hæc de civitate hac, quæ paucis à Servatore annis tradita est inimicis, & in captivitatem abductì sunt filij Ierusalem, & eversa est civitas. Quòd si res has exquisieris, & civitatem videris, non lapides, sed homines, videbis illam quoque Ierusalem, homines inquam traditos in manus Regis Babylonis propter impietatem & peccatum in Christum: etiam tu nunc es Ierusalem. Si igitur hic sermo modò Hierosolymæ minatur, timeto, ne fortè tu, cùm peccaveris, Ierusalem sis peccator, & tradaris, vt non ampliùs sis Ierusalem, sed Babylon evadas atque confusio, Nabuchodonosore Rege Babyloniorum te capiente. *Et omnes labores Ierusalem tradit.* Quomodo omnes labores tradit? si post luctam & certamina recidivam patiaris, & pecces, omnes labores tui venerunt in manus Nabuchodonosor. Quomodo omnes labores tui abibunt tibi, si cecideris postquam plurima laborasti pro veritate? Tanta certamina in vanum sustinui-

1. Tim. 1. 20
1. Cor. 5. 4.

Ier. 20. 4, 5.

sti? præsertim qui conscij sibi sunt multorum laborum pro virtute exantlatorum, timere debent, ne fortè labores ipsorum, si facti sint Ierusalem, peccato aliquo admisso accipiat Nabuchodonosor Rex Babylonis. Vt autem clariùs videas quo pacto labores Ierusalem peccantis accipiat Nabuchodonosor, simul vtar ijs quæ in scriptura Ezechielis scripta sunt, sic se habentibus:

Ezech. 18. 24. *Iustus quilibet se averterit à justitijs suis, & fecerit delictum, non recordabor justitiarum ejus quas fecit.* Quid hoc? Omnes nempe justitias cum labore factas assumit Nabuchodonosor, & delet Nabuchodonosor Rex Babylonis: & omnem honorem Ierusalem absumit, quando homo factus in honore à Deo, & in honore constitutus non intellexit, & peccavit. Si igitur jam pridem in honore constitutus, & vocatus ad honorem, iterùm tibimet ipse per peccata contumeliam inferas, honorem Ierusalem abripit Rex Babylonius. Et omnes quidem thesauros Regis Iuda obtinet Ierusalem; sed si peccaverit, thesauros ejus capit Babylonius; & diripiunt eos, & sument eos, & ducent eos in Babylonem. *Et tu Paschor, & omnes habitantes in domo tua ibitis in captivitatem in Babylonem, & ibi morieris, & ibi sepelieris.* Qui in confusione deprehenditur, in Babylone moritur: & qui è diverso paratus est consepeliri Christo, hic in Babylone sepelitur: Licet enim pulchrè cum Christo sepeliri in Baptismate, juxta illud: Consepulti sumus Christo, & simul resurreximus cum eo. Quodammodò mysterium est secundùm iniquitatem factum super peccatore, vt sepeliatur in Babylone: *Et omnes*, inquit, *amici tui illuc abibitis, quibus prophetasti eis falsa.* Qui malè interpretatur oracula Dei, & propheticos sermones mittit in cataractam, prophetat quidem hic, sed prophetat falsa. Dum enim quis explicat propheticos sermones, siquidem ex veritate, prophetat etiam ipse, & vera prophetat: si autem mentiatur, falsus Propheta est, sermones propheticos depravans. Iam ecce finita est prima pars orationis, secundam modò auspicemur: etenim à prima statim dictione non vulgares continet difficultates: & textum attendentes, iterùm petamus adesse Iesum, & vt clarior lucidiorque adsit obsecremus, vt adveniens omnes nos doceat, vtrùm ea quæ sequuntur dixerit Propheta verè, prout decet cogitare de Propheta, an mentitus sit: quod nefas sit

Ezech. 18. 24.

Psal. 48. 13.

Ier. 20. 6.

Rom. 6. 4.

Ier. 20. 6.

τα ταυτα ἐπάθητε εἰκῆ; μάλιστα οἱ συνειδότες ἑαυτοῖς πολλοὺς πόνους ὑπηντληκέναι ὑπὲρ ἀρετῆς, ὀφείλουσι φοβεῖσθαι, μήποτε τοὺς πόνους αὐτῶν, * ἡ γενομένων ἱερουσαλὴμ, καταλάβῃ ἁμαρτίας τινὸς γενομένης ναβυχοδονόσορ ὁ τῆς βαβυλῶνος βασιλεύς· ἵνα τὸ σαφέστερον ἴδῃς πῶς τοὺς πόνους ἱερουσαλὴμ ἁμαρτάνοντος καταλαμβάνει ναβυχοδονόσορ, συγχρήσομαι τοῖς ἐν * γραφῇ ἐξεκιὴλ γεγραμμένοις, ὅτιας ἔχουσιν. ὁ δίκαιος * ὃς ἂν ἐὰν ἀποστρέψῃ ἀπὸ τῆς δικαιοσυνῶν αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ τὰ ἀδικήματα, ὁ μὴ μνησθήσομαι τῆς δικαιοσυνῶν αὐτοῦ ὧν ἐποίησε· διὰ τί; * πάσας γὰρ δικαιοσυνὰς τὰς μὲν πόνους γενομένας καταλαμβάνει ναβυχοδονόσορ, καὶ ἀφανίζει ναβυχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ πᾶσαν τιμὴν τῆς ἱερουσαλὴμ καταλαμβάνει, * ὅτε αὐθέντης γενόμενος ἐν τιμῇ ἀπὸ θεοῦ, καὶ ἐν τιμῇ ὢν ὁ σεσωκὼς, καὶ ἡμάρτον· ἐὰν δὲ * ἤδη ἐν τιμῇ ὢν, καὶ * κληθεὶς εἰς τὴν τιμὴν, πάλιν σεσωτὸν διὰ τὴν ἁμαρτήματα τὸν ὑδείσης, τὴν τιμὴν τῆς ἱερουσαλὴμ καταλαμβάνει ὁ βαβυλώνιος βασιλεύς· καὶ πάντας * μὲν τοὺς θησαυροὺς βασιλέως ἰούδα παντὶ τῇ ἱερουσαλὴμ. ἀλλ' ἐὰν ἁμάρτῃ, τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς λαμβάνει ὁ βαβυλώνιος. καὶ * διαφθείρουσι αὐτοὺς, καὶ λήψονται αὐτὸς, καὶ ἄξουσιν αὐτοὺς εἰς βαβυλῶνα· καὶ σὺ πασχὼρ, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν τοῖς οἴκοις σου πορεύσεσθε ἐν αἰχμαλωσίᾳ εἰς βαβυλῶνα, κἀκεῖ ἀποθανῇ, κἀκεῖ ταφήσῃ· ὁ ἐν συγχύσει καταλαμβανόμενος, ἐν βαβυλῶνι ἀποθανεῖται καὶ ὁ ἑκατέρως διαφεύγων, * ἐστὶ ἐν βαβυλῶνι διαφθείρεται· ἔστι γὰρ καὶ ταφῆναι μὴ χρεία οὐ καλῶς διὰ τὸ βαπτίσματος, καὶ τὸ · συνεταφημὲν τοῖς χριστῷ, καὶ συναναστήμεν αὐτῷ ὡς μυστήριον * ὅτι καὶ ὁμοιόμεν γεγομένον ὅτι * τὸ ἁμάρτωλον ἐστὶ ταφῆναι εἰς βαβυλῶνα· καὶ πάντες, φησὶν, οἱ φίλοι σου ἐκεῖ ἀπελεύσεσθε, οἷς ἐπροφήτευσας αὐτοῖς ψευδῆ· ὁ διηγούμενος κακῶς τὰ λόγια τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς προφητικοὺς λόγους βάλλων εἰς καταρράκτην, προφητεύει μὲν ἐστὶ, προφητεύει δὲ ψευδῆ· διηγούμενος γὰρ τινὰς τοὺς προφητικοὺς λόγους, ἐὰν μὲν ἀληθεύῃ, καὶ αὐτὸς προφητεύει, καὶ προφητεύει ἀληθῆ. εἰ δὲ ψεύδεται, ψευδοπροφήτης ἐστὶ, * καταψευδόμενος τοῦ λόγου τῆς προφητείας· καὶ δὲ πατέλεσεν ἡ μία προφητεία, ἤδη δὲ καὶ τὸ δευτέρας ἀρξάμεθα. καὶ γὰρ ἔχει προγράμματα θεόθεν ἀπὸ τὸ προφήτου λέξεως ἃ τὰ * τυγχάνει. καὶ προσέχοντες τῇ λέξει πάλιν αἰτήσωμεν ἥκειν τὸν ἰησοῦν, καὶ ὑπαφανέστερόν τε καὶ λαμπρότερον ἥκειν αὐτὸν παρακαλέσωμεν, ἵνα ἐλθὼν διδάξῃ πάντας ἡμᾶς, πότερον ἀληθεύων ἔλεγεν ὁ προφήτης, ὡς πρέπει νοεῖν περὶ προφήτου, τὰ ἑξῆς, ἢ ψευδόμενος.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ὁ δ' θεμιτὸν λέγειν πρὸς προφήτης ἀλίου· λέγει δὲ πρὸς τὸν θεόν· ἠπάτησάς με κύριε, καὶ ἠπατήθην. ἐκράτησας, καὶ ἠδυνάσθης. ἐγενόμην εἰς γέλωτα, πᾶσαν τὴν ἡμέραν διετέλεσα μυκτηριζόμενος. ὅτι πικρῷ λόγῳ μου γελάσομαι ἀτιμίαν, καὶ βαλαπωρίαν ὑπικαλέσομαι. ὅτι ἐγενήθη ὁ λόγος κυρίου εἰς ὀνειδισμόν μοι, καὶ χλευασμὸν πᾶσαν ἡμέραν· καὶ εἶπα· οὐ μὴ

A dicere de Propheta sancto. Ait autem ad Deum: *Decepisti me Domine, & deceptus sum; obtinuisti, & potuisti: factus sum in derisum, totâ die perseveravi subsannatus; quia amaro verbo meo videbo prævaricationem, & miseriam invocabo: quia factus est sermo Domini in opprobrium mihi, & in derisum totâ die. Et dixi, Non nominabo nomen Domini, nec loquar vltrà in nomine ipsius. Et factus est in corde meo quasi ignis ardens, vrens in ossibus meis: & dissolutus sum vndique, & non possum ferre: quia audivi vituperationem multorum congregatorum vndique*, & dicentium scilicet: *Insultate, & insultemus in eum viri amici ejus: observate mentem ejus, si decipietur: & prævalebimus ei & sumemus vindictam nostram ex eo.* Verumtamen hæc illis dicentibus ait Propheta: *Dominus autem mecum quasi bellator fortis. Idcircò persecuti sunt, & intelligere non potuerunt, confortati sunt valdè; quia non intellexérunt ignominias suas, quæ per sæculum non tradentur oblivioni.* Hæc est altera pars lectionis. Quomodo igitur Propheta dicit: *Decepisti me Domine, & deceptus sum?* Deúsne decipit? quomodo dispensaturus sim sermonem ignoro. Si enim propter Deum & sermonem ejus video quidpiam in eo, quæ dicenda sunt generosâ indigent dispensatione. Cessans à deceptione Propheta dicit: *Decepisti me Domine, & deceptus sum*; ac si prima elementorum institutio & introductio ipsi tradita fuisset in deceptione, nec posset is institui & introduci ad pietatem, vt postmodum in deceptionis sensum veniat, nisi priùs fuerit deceptus. Sufficit autem solùm aliquod exemplum adferre, quod conducat ad proposita. Pueris loquimur adducentes puerilia, & non tamquam perfectis loquimur, sed tamquam pueris disciplinæ indigis loquimur ipsis: & decipimus pueros terrentes ipsos, vt dociles fiant, & terremus pueros deceptionis verba proferentes juxtà subjectum puericiæ ipsorum, vt per deceptionem metum ipsis incutiamus, & præceptores eos instituant, & moneant, & profectui ipsorum congruentia faciant. Omnes sumus pueri Dei, & puerorum educatione indigemus: ideò Deus parcens nobis decipit nos; etsi non sentiamus deceptionem ante tempus, ne quasi juventutem excedentes non amplius per deceptionem, sed rebus ipsis instruamur: verùm sicut puer metu ducitur, non tamquam provectus ætate, & puerilem ætatem prætergressus, siquidem possum per deceptionem ipsum erudire ac

Jerem. 20. 7. & seq.

Jer. 20. 7.

* Cod. Vat. ὀνομάσω

ὀνομάζω τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ οὐ μὴ λαλήσω ἐπὶ ὀνόματι αὐτοῦ· καὶ ἐγένετο ἐν τῇ καρδίᾳ μου ὡς πῦρ φλεγόμενον, καιόμενον ἐν τοῖς ὀστέοις μου· καὶ παρείμην πόνῳ. καὶ οὐ δυνάμην φέρειν. ὅτι ἤκουσα ψόγον πολλῶν συνα θροιζομένων κύκλῳ, καὶ λεγόντων· διωκτεῖτε αὐτὸν, καὶ διωξόμεθα αὐτὸν· εἰ φίλοι αὐτοῦ· τηρήσατε τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ, εἰ ἀπατηθήσεται. καὶ δυνησόμεθα αὐτῷ, καὶ λημψόμεθα τὴν ἐκδίκησιν ἡμῶν ἐξ αὐτοῦ· διὰ ταῦτα ἐκείνων λεγόντων φησὶν ὁ προφήτης· * κύριος μετ' ἐμοῦ καθὼς μαχητὴς ἰσχύων· διὰ τοῦτο ἐδίωξαν, καὶ νοῆσαι οὐκ ἠδυνάσθησαν, * ἠσχύνθησαν σφόδρα. ὅτι οὐκ ἐνόησαν ἀπειρίας αὐτῶν, αἱ δὲ αἰώνιος οὐκ ὑπολησθήσεται· αὕτη ἡ παρεκοπὴ ἡ δόξα τῆς αἰσχύνης· πῶς δὲ λέγει ὁ προφήτης· ἠπάτησάς με κύριε, καὶ ἠπατήθην; θεὸς ἀπατᾷ; πῶς οἰκονομήσω τὸν λόγον ἄπορῶ. ἐὰν γὰρ διὰ τὸν θεὸν καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ βλέπω τι εἰς αὐτὸν, οἰκονομίας δεῖται γενναίας τὰ λεγόμενα· παιδαγωγὸς τοῦ ἀπατᾶσθαι λέγει ὁ προφήτης· ἠπάτησάς με κύριε, καὶ ἠπατήθην. ὡς τὸν συνχώστος καὶ εἰσαγωγὴς γεγενημένης αὐτῷ ἐν ἀπάτῃ, καὶ μὴ δυναμένῳ αὐτὸν συνχωνεῦναι καὶ εἰσαχθῆναι εἰς θεοσέβειαν, ἵνα ἡκριβωμένον ὅτι ὁ συνηπατήθη τὸν ἀπάτης, ἐὰν μὴ πρότερον ἀπατηθῇ· ἀρκεῖ ὁ μόνον παράδειγμά τι εἰπεῖν χρήσιμον εἰς τὰ προκείμενα· παιδίοις λαλοῦμεν ἄγοντες τὰ παιδία, καὶ οὐχ ὡς τελείοις λαλοῦμεν. ἀλλ' ὡς παιδίοις δεομένοις * διὰ τὸν παιδοῦσιν λαλοῦμεν αὐτοῖς. καὶ ἀπατῶμεν τὰ παιδία φοβοῦντες τὰ παιδία, ἵνα παύσηται τῆς ἐν παισὶν ἀπαιδευσίας, καὶ φοβοῦμεν τὰ παιδία ἀπάτης λόγοις λέγοντες ὅτι ὁ ἐπιτρεπόμενος τῇ νηπιότητι αὐτοῦ, ἵνα διὰ τὸν ἀπάτης ποιήσωμεν αὐτὸν φοβηθῆναι, καὶ διδασκάλους φοιτῆσαι, καὶ ἀπαγγεῖλαι, καὶ ποιῆσαι τὰ ὑπερέλλοντα προκοπὴν παιδίων· πολλοὶ ἐσμὲν παιδία τοῦ θεοῦ, καὶ δεόμεθα ἀγωγῆς παιδίων. διὰ τοῦτο ὁ θεὸς φειδόμενος ἡμῶν ἀπατᾷ ἡμᾶς. καὶ εἰ μὴ ἀθανατόμεθα τὸν ἀπάτης προ χωρῶ, ἵνα μὴ ὡς ὑπερβεβηκότες τὸν νήπιον, μηκέτι δὲ ἀπάτης παιδευόμεθα, ἀλλὰ διὰ τῶν πραγμάτων· * ἀλλ' ὡς τὸ παιδίον εἰς φόβον ἄγεται, * οὐχ ὡς τὸ προκόψον τῇ ἡλικίᾳ, καὶ διαβεβηκὸς τὸν παιδικὸν ἡλικιόν, * εἰ γὰρ δυνά-

* Cod. Vat. ἐκείνων

* Cod. Vat. ἠσχυνθησαν

* Cod. Vat. ἔκλυσις

* Cod. Vat. ἀλλ' ὡς

* Cod. Vat. ἡλικιῶν

dirigere, ac si dicat decipiens Deus: Eruediam eos in auditione afflictionis suæ. Historias adjungam quâ ratione Deus ad salutem decipiat, ac quædam dicat, vt desinat peccator facere quæ aliàs fecisset, nisi hos & hos sermones audivisset, qui dicebat:

Ion. 3. 4. *Adhuc tres dies, & Ninive subvertetur*, ex veritate hoc dicebat, vel non, sive decipiens deceptione conversionem operante: quæ conversio nisi facta fuisset, jam non ampliùs deceptio esset hoc quod dicebatur, sed jam ipsa veritas: & secuta fuisset eversio Ninive super auditores, nisi decepti fuissent, & dictis tamquam veris fidem adhibuissent, vt beneficium reciperent, & non everterentur; sive non verè fieret quod erat dictum; & non fuissent decepti, sed sibi persuasum habuissent minimè futura quæ erant dicta, eadem negligendo tamquam illusionem passi. Numquid *adhuc tres dies, & Ninive subvertetur?* Sed audeo & dico multò acerbiora; scilicet tres dies, & Ninive subvertetur: nam ex suppositione peccatores nisi pœnitentiam egissent Ninivitæ, fortassis quidem *adhuc tres dies, & Ninive subvertetur*, contigisset. Sed esto vt hoc non contigisset, aliquid hoc deterius evenisset, scilicet æterno igni traditi fuissent. Propterea aliud suppliciũ secundùm Legem dictum ijs qui tamquam pueri erudiendi erant: quibus autem jam advenit plenitudo temporis, quo alia supplicia descripta sunt, conferendo illa quæ erant secundùm legem supplicia peccatorum cum ijs quæ secundùm Evangelium sunt supplicia peccatorum, videbis quoque illos quidem tamquam infantes audivisse pœnas ipsis infantibus consentaneas; nos autem tamquam perfectos ætate audire pœnas graviores. Adulter aut adultera si tum quis fieret, non gehenna, non ignis æternus intentabatur, sed lapidibus

Levit. 24. 14. lapidandus erat. *Lapidet eum*, inquit, *omnis synagoga.* Dicet abiens is qui in his repertus fuerit adulter, vel quæ in his deprehensa fuerit adultera: Vtinam etiam super me sermo iste diceretur: populus lapidibus me obruisset, & non reservaret ad ignem æter-

Matth. 5. 22 num. *Reus* enim *gehennæ ignis* non solùm adulter, verùm etiam & *qui dixerit fratri suo fatue*, Si autem is *qui dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis*, adulter cujus erit reus? Majus aliquod quæro supplicium gehennâ ignis. Et fortassis dixerim gehennam esse involuntariorum piaculorum expiari valentium; quemadmodum scilicet de bonis ju-

1. Cor. 2. 9. storum *in cor hominis non ascendit, quæ præparavit Deus ijs qui diligunt illum*; ita quæ præparavit peccatoribus fornicariis, adulteris in cor hominis non ascenderunt. Si enim

A μαι δὲ ἀπάτης αὐτὸ * παιδαγωγῶν, ἵνα εἴπῃ * Cod. Par. ὁ ἀπατῶν θεός· παιδεύσω αὐτὸς ἐν τῇ ἀκοῇ τῶν λόγων θλίψεως αὐτῶν· ἱστορίας προσθήσομαι πῶς ὁ θεὸς διὰ σωτηρίας ἀπατᾷ, καὶ λέγει τινά, ἵνα παύσῃται ὁ ἁμαρτωλὸς τοῦ ποιεῖν ἃ ἐποίησεν αὐ, εἰ μὴ ἠκηκόει τοιάδε τινῶν τῶν λόγων. ὁ λόγος· ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ νινευὴ καταστραφήσεται. ἀληθεύων ἔλεγεν, ἢ οὐκ ἀληθεύων, ἢ ἀπατῶν ἀπάτῃ διεστρέφετο. ἵνα τοῦ εἰ μὲν ἐγεγόνει, οὐκέτι ἀπάτη ἦν, ἀλλ' ἦν ἀλήθεια, * Cod. Par. ἀλλ' ἦν

B ὃ λεγόμενον. καὶ * ἦν ἀκολουθήσασα καταστροφὴ τῇ νινευῇ * ἦν ὅτι τοῖς ἀκούσι, * μὴ τοῖς ἀπιστοῦσι, καὶ πιστεύσασι τοῖς λεγομένοις, ὡς ἀληθεύοντα, διεργετοῦντα, καὶ μὴ καταστραφέντα. ἢ μὴ γενομένου ἀληθοῦς τοῦ εἰρημένου, καὶ μὴ ἀπατηθεῖσιν, ἀλλὰ καταλαβεῖν ὅτι τοῦ εἰρημένου οὐκ * ἔστι, καταφρονοῦσι τῶν εἰρημένων, ὡς ἀπάτης παθεῖν· οὐχὶ τό· ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ νινευὴ καταστραφήσεται; ἀλλὰ τολμῶ καὶ λέγω πολλῷ * χαλεπώτερα. τοῦτοι τρεῖς ἡμέραι, καὶ νινευὴ καταστραφήσεται. τῇ δὲ ὑποθέσει ἡμαρτηκότες εἰ μὴ μετενοήκεισαν νινευῖται, τάχα μὲ ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ νινευὴ καταστραφήσεται, ἐγένετο· ἀλλ' ἔτω ὅτι οὐκ ἐγένετο τοῦτο, τοῦτο χαλεπὸν ἐγένετο, πυρὶ αἰωνίῳ παραδίδοντο· ἀφ' τοῦ ἄλλη κόλασις τοῦ νόμου εἴρηται τοῖς ὡς παιδίοις παιδαγωγουμένοις. οἷς δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἃ ἄλλαι κολάσεις ἀναγεγραμμέναι εἰσίν, * συγκείναι τοῖς τοῦ νόμου κολάσεις ἁμαρτωλῶν τοῖς τοῦ διαβόλου κολάσεσιν ἁμαρτωλῶν, ὅτι ὅτι οἰκεῖοι μὲ ὡς νήπιοι ἠκούσαμεν κολάσεων οἰκείοις νηπίοις ἁρμοζουσῶν. ἡμεῖς δὲ ὡς τέλειοι πολὺ ἡλικίαν ἀκούομεν κολάσεων χαλεπωτέρων· μοιχὸς εἰ πότε γεγένηται, ἢ μοιχαλίς, ἢ ἀπειλή, ἡ γέεννα, ἡ τοῦ αἰώνιον, ἀλλὰ λίθοις λιθοβολησθῆναι· λιθοβολείτω, * φησίν, ἀλλὸν πᾶσα ἡ συναγωγή· ἐρεῖ ἀπολῶν ἐν τούτοις βύρεθεὶς μοιχὸς, ἢ ἐν τούτοις βύρεθεῖσα μοιχαλίς· εἰ δὲ καὶ ἐπὶ ἐμὲ ὁ λόγος ἐρεῖ· ὁ λαὸς λίθοις με ἔβαλλε, καὶ μὴ τετηρημένος ἦμεν εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ· ἔνοχος γὰρ εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρὸς, ἡ μόνον ὁ μοιχὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ εἰπὼν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ * μωρέ· εἰ δὲ ὁ εἰπὼν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ μωρὲ, ἔνοχος ἔστι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρὸς, ὁ μοιχὸς τίνι ἔνοχος ἔστι; μεῖζόν τι ζητῶ κολασθῆναι τῆς γεέννης τοῦ πυρός· καὶ τάχα εἴποιμι αὐ ὑπὲρ γέεννα τῶν ἀκουσίων, τῶν δυναμένων κα-

θαρθῆναι ὄντων. ὅσα δὲ ὅτι τῶν ἀγαθῶν τῶν δικαίων ὅτι καρδίαν αὐ θεῶτα οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν. ὅπως ἡτίμασται τοῖς ἁμαρτωλοῖς * ὃ πορνεύειν, ὃ μοι-

* Chris. ἀχθέσει * ὅτι καρδίας αὐθέντης οὐκ αἰσθάνει· εἰ γὰρ αἰσθάνει ὅτι τοῦ καρδίας, ἔνοχος ἦν, ὁ εἰπὼν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, μωρέ· δηλονότι μεῖζον ἐστὶ τοῦ ἀναβαίνοντος ὅτι καρδίας ὁ ἡμαρτηκὼς τοῖς τῶν χείρονα ἡμαρτηκόσιν· ἢ δύναμαι νοῆσαι μεῖζόν τι γεέννης. ἀλλὰ μόνον πιστεύω ὅτι μεῖζόν * τί ἐστι γεέννης, ὃ ἡτοιμασμένον τοῖς μοιχεύουσιν· ἵνα τοῖς ἔρημοι καὶ ὅτι τοῖς λοιπαῖς τοῖς τῶν νόμων κολάσεις, καὶ λαμβάνω λέξιν ἀποστολικὴν συναδόντα τούτοις, καὶ σωφρονίσασθαί με τὸν κόλασιν ἐὰν ἁμάρτω, ἐπειδὴ ἢ θέλω τὸ· ἠπάτησάς με κύριε, καὶ ἠπατήθην, τοῦτο δεξάμενος ἀπατηθῆναι καλῶς· τί οὖν λέγει ὁ ἀπόστολος; ἀθετήσας τις νόμον μωϋσέως, χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶ καὶ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει. πόσῳ δοκεῖτε χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας, ὁ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καταπατήσας; ὀνόμασον ὦ παῦλε τὸν τιμωρίαν. εἶπον αὐτῷ. ἀλλ' ἃ λέγω αὐτῷ, φησί· μεῖζόν ἐστι τῶν λεγομένων ὃ τῆς κολάσεως τῶν ἐν διαβολίῳ ἁμαρτανόντων, μεῖζον τῶν * ἀκουομένων, μεῖζον νομιζόμενον· ἀλλὰ τοῦτο εἰσήχθη ὡς παιδίον ὁ παιδαγωγός, ἀκούσας καὶ * φοβηθεὶς λέγων· ἠπάτησάς με κύριε, καὶ ἠπατήθην· καὶ σὺ * ὅσον εἰ παιδίον, φοβήθητι ἀπειλὰς, ἵνα μὴ πάθῃς τὰ ὑπὲρ τὰς ἀπειλὰς τὰς κολάσεις τὰς αἰωνίους, ὃ ἄσβεστον πῦρ, ἢ πάθοις τι τούτῳ μεῖζον ὃ ἀποκείμενον τοῖς τοῦ τῆς ὀρθὸν λόγον ὅτι πλεῖον βεβιωκόσιν· ὧν πολλῶν μηδαμῶς πειραθείημεν, ἀλλ' ἐν χριστῷ ἰησοῦ τελειούμενοι διαγωνιζόμεθα ἀξίως τῆς ἑορτῆς τῆς ἐπουρανίου, καὶ πάθοιμεν, τὸ ὀφεῖ, ὅτι τῷ ἀναγνώσῃ, ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ᾧ ἐστιν ἡ δόξα καὶ ὁ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν·

* Cod. Vat. ὅτι

* Cod. Vat. ἀκουομένων

* Cod. Vat. φοβηθεὶς, καὶ πατήθεις, καὶ μετὰ τοῦ τελείου, λέγων.

* Ὅσον εἰ παιδίον, φοβήθητι τοῦ ἐπτ.

A ascenderit in cor, reus sit, qui dixerit fratri suo, fatue. Manifestũ est vtiq; majus esse peccatum quod in cor ascendit peiora delinquentibus. Non possum autem excogitare quid majus gehennâ; sed solùm credo esse quid majus gehennâ, quod adulteris præparatum est. Eodem modo venio etiam ad alias quæ secundùm legem sunt pœnas, & sumo textum Apostolicum hisce consonum, & silentio prementem supplicium meum si peccaverim, quia nolo illud: *Decepisti me Domine, & deceptus sum*; assumens pulchrè decipi. Quid porrò dicit Apostolus? Si prævaricatur quis legem Moysis, sine misericordia super duobus & tribus testibus moritur: quantò putatis graviori supplicio dignus erit qui Filium Dei conculcaverit? Nomina ô Paule supplicium: dicebam ipsum; sed non dico ipsum, inquit. Majus est dictis supplicium eorum qui in Evangelio peccant, majus est auditis, majus cogitatis. Idcircò introductus est tanquam puer Propheta, cùm audivit & exterritus est dicens, *Decepisti me Domine, & deceptus sum.* Etiam tu quasi puer mericulosus esto minarum, ne patiaris illa quæ minas omnes excedunt supplicia æterna, ignem inextinctum, vel si quid fortè hoc majus sit repositum iis qui contra rectam rationem vt plurimùm vitam suam instituerunt. Quorum omnium nihil vnquam experiamur, sed in Christo Iesu perfecti justificemur dignè festis cælestibus, & Paschate, quod illuc adducit in Christo Iesu; cui est honor & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

B

C

ΟΜΙΛΙΑ ιθ'.

Εἰς τό·

Ἠπάτησάς με κύριε, καὶ ἐπατήθην. μέχρι τοῦ· κύριε δοκιμάζων δίκαια.

HOMILIA XIX.

in istud:

Decepisti me Domine, & deceptus sum. vsque ad istud: *Dominus probans justa.*

Ieremi.20.7.

Ieremi.20.12

Eodem interprete.

ΠΑντα τὰ ἀναγραμμένα περὶ τοῦ θεοῦ, καὶ * ἀπεμφαίνοντα αὐτῷ θεν ἢ, χρὴ ἄξια νοῆσαι, οἶμαι, θεοῦ ἀγαθοῦ· τίς γὰρ οὐκ ἐρεῖ ἀπεμφαίνοντα εἶ) * ἀναφερόμενα ὅτι θεὸν, ὃ ἔχειν αὐτὸν ὀργὴν, ὃ * τρῶσθαι αὐτὸν θυμῷ, ὃ μεταμελεῖσθαι αὐτὸν, ἤδη * ὃ ὃ ὑπνοῦν αὐτὸν; ἀλλ' ἔκφυγον τούτων πάντα εἰ-

* Cod. Vat. ἀπεμφαίνοντα αὐτῷ θεν ἢ χρὴ ἄξια νοῆσαι

* Cod. Vat. ἀναφερόμενα

* Cod. Vat. τρῶσθαι

* Cod. Vat. ὃ καὶ τὸ

D

OMnia quæ de Deo scripta sunt, quantumvis in speciem per se absona sint, oportet, vt arbitror, digna cogitare bono Deo. Quis enim non dicet absona esse ad Deum relata, habere ipsum iram, flagrare ipsum furore, pœnitentiam agere aliquando, item dormire ipsum: verùm tamen vnumquodque horum ab eo qui